

“Het doel der opvoeding is: elk kind te helpen worden wat het is”. *Kees Boeke*

Basisonderwijs

Kees Boekelaan 10 3723 BA Bilthoven
Directeur: Jeroen Goes
T 030 228 28 42 F 030 228 21 56
basisschool@keesboeke.nl
www.wpkeesboeke.nl

Voortgezet Onderwijs

Kees Boekelaan 12 3723 BA Bilthoven
Rector: Henk Zijlstra
Afspraken met rector en plaatsvervangend
rector via secretariaat AVO
T 030 228 28 41 F 030 225 09 84
avo@wpkeesboeke.nl

wp
krant

jaargang 30 | nummer 19 | november2012

Basisonderwijs

Veranderen

Begrijpend en studerend lezen

Voortgezetonderwijs

Kwaliteit van onderwijs

Rekenen op het VO

Mijn ervaringen als olympische sporter

Redactioneel najaar 2012

Wonderlijk hoe dat gaat... Bij het samenstellen van de inhoud van de WP-krant wordt door de redacteurs van het BO en VO geïnventariseerd welke artikelen er geschreven moeten gaan worden. Soms met een rode draad in gedachten, zoals in deze editie 'verantwoorden'. Maar opeens ontstaat er iets dat níet was voorzien, een soort 'bonussamenhang'. De artikelen 'Begrijpend en studerend lezen' en 'Rekenen in het VO' blijken namelijk wonderwel aan te sluiten bij de bijdrage 'Mythes over de Werkplaats'.

Verwondering is ook wat de WP-reünisten begin september ervoeren, zie hun bijdrage. En dat is ook wat wij u van harte toewensen bij het lezen van deze WP-krant.

Inhoud

- 3 Veranderen
- 4 Nieuwbouw
- 8 Mythes over De Werkplaats
- 10 Ontwikkelen en leren door te spelen
- 12 Axenroos - de praktijk
- 14 Begrijpend en studeren lezen
- 15 Prehistorisch kamp groep 7/8
- 16 Beatrice Boeke-Cadbury
- 20 Reünie, na 50 jaar terug...
- 22 Werk dan mee in De Werkplaats
- 24 De oud-werker: Marte Kaan
- 25 Dag groep 8, hallo brugklas
- 26 Kwaliteit van onderwijs
- 28 Rekenen op het VO
- 30 De beurt is aan... Quen!
- 31 Is dit het Griftpark?
- 32 mijn ervaringen als olympische sporter
- 33 Cultuuractiviteiten op De Werkplaats
- 35 En te dien dage...

Colofon

Redactie

Laura Loupatty, Jeroen Goes,
Marijn Backer en Henk Zijlstra.
Eindredactie: Peter Lanser

Ontwerp

Mireille Geijssen

Drukwerk

Drukkerij Romein

Middenfoto

Willem Mes

Foto cover

Minke Kamstra

WP-krant wordt gedrukt op 100% gerecycled papier

Veranderen | algemeen

Terwijl het bladerblad van de bomen rondom ons kantoor de meest prachtige kleuren laten zien, spelen de kinderen nog net niet in hun korte broek buiten op het terrein. Dinsdag 23 oktober, lente-achtige temperaturen in een herfstachtige omgeving. Een tussenfase tussen de seizoenen, met een grote kans dat op het moment van lezen van dit stukje, de winter al haar intrede heeft gedaan.

De vallende veelkleurige bladeren, als symboliek voor de veranderingen waarvoor het basisonderwijs staat. In deze WP-krant informeer ik u over de nieuwbouw die vanaf het voorjaar van

2013 van start zal gaan, en waarvan de voorbereidingen al reeds lange tijd in gang zijn gezet. Vanwege dat artikel zal deze WP-krant wat breder worden verspreid, ter informatie aan onze burens en collega-scholen.

Veelkleurig zoals de natuur in deze fase van het jaar, waar ons kantoor mee is omringd.

Onze laatste herfst met dit prachtige uitzicht vanuit dit kantoor. Deze winter verhuizen wij samen met het secretariaat naar de voorkant van ons gebouw. Veelkleurig als de bomen, zo is ons onderwijs waarover ook deze WP-krant bericht, zowel het basis- als het voortgezet onderwijs.

Foto: Jeroen Goes

De wijze waarop de jongste kinderen spelend leren, in groep 3 aandacht is voor de sociaal-emotionele ontwikkeling en in de bovenbouw wordt gekeken naar wat kinderen nodig hebben in het voortgezet onderwijs. Dit alles voor u samengevat in een aantal artikelen die door medewerkers zijn geschreven. Dat dit, en alle andere dagelijkse activiteiten resulteert in meetbare goede resultaten leest u in het artikel geschreven door Karin Raaijmakers.

Hoewel wij de 'niet meetbare' aspecten in ons onderwijs van minstens zo'n groot belang vinden, vinden wij het goed om deze mooie cijfers ook eens met u te delen.

Meten is weten, het houdt de focus gericht op een deel van ons werk dat wordt geleverd.

Nog voordat de laatste letter van dit stukje op het scherm staat bericht het radioweerbericht al over de eerste nachtvorst. De herfst gaat al weer snel over in de volgende fase. We genieten nog even van de kleurenpracht, alvorens van het weer van het volgende seizoen te kunnen gaan genieten. We laten wat, en we krijgen wat, volop om dagelijks van te genieten en om er met elkaar iets moois van te maken.

Ik wens u veel leesplezier toe en hoop uw reacties op de artikelen te mogen ontvangen en desgewenst hier eens verder over te praten.

Jeroen Goes

Basis
onderwijs

Nieuwbouw | onderbouw

‘De reden waarom ik die naam gekozen heb, is dat ik bij ‘school’ altijd geneigd ben te denken aan iemand die ‘geschoold wordt’ en het mijn bedoeling juist is de kinderen niet te ‘scholen’ maar hun de gelegenheid te geven door allerlei soort werk zich naar hun eigen aard en aanleg te ontwikkelen’.

Met dit citaat uit 1934 van Kees Boeke startte ik eind oktober de twee informatieavonden voor ouders, over de nieuwbouw van onze school. In dit artikel lukt het mij slechts gedeeltelijk dit verhaal nog eens weer te geven. Ik hoop dan ook van harte dat u als ouder de avond heeft bij kunnen wonen en dit artikel als een korte samenvatting zult beschouwen. Andere lezers van deze WP-krant krijgen hiermee een algemene indruk van dit prachtige nieuwbouwproject.

Unieke kans

De informatieavond van eind oktober ging over veel meer dan het bouwen van een nieuw gedeelte van onze school alleen. Het gaat over onderwijs, zoals Kees Boeke het ooit heeft beschreven en heeft bedoeld. En zoals wij het, passend in de huidige tijd, geven en willen geven. Dat we daarbij, in een rijke historie van uitbreiding en nieuwbouw, opnieuw de gelegenheid krijgen onze leeromgeving daarbij aan te laten sluiten, ervaren wij als een unieke kans! Vanwege het feit dat het laatst gebouwde deel van onze school, het zogenaamde HBC gebouw, is afgeschreven en herbouwd kan worden, heeft het team zich in de afgelopen twee jaar bezig

gehouden met de wensen ten aanzien van deze nieuwbouw. Daarbij kijken wij verder dan de in dit artikel vermelde uitspraak van Kees Boeke, maar komen wij uiteindelijk toch ook weer daarbij uit. Om onze visie waar te maken - ‘ieder kind te laten worden wat het is’ - hebben wij dagelijks een zeer rijk aanbod om ieder kind te laten ontwikkelen en zichzelf te ontdekken.

Programma van eisen

Dat betekent dat er slechts zelden sprake is van een klassikaal gerichte les, waarbij alle kinderen van een gezinsgroep (een klas van twee jaargroepen bijeen) in hetzelfde klaslokaal bijeen zitten. Lopend door de school, op een willekeurig moment van de dag, zie je

met name de kinderen van de hoogste groepen op alle mogelijke plaatsen in de school met hun eigen werk bezig. Soms begeleid, soms samen, en dan weer alleen.

Wij zijn er inmiddels al lang van overtuigd dat je niet alleen leert door aan de tafel te zitten met het boek en schrift voor je neus.

Deze en andere uitgangspunten hebben de basis gevormd voor het programma van eisen voor de architect van de nieuwbouw. Met het gebruik van het bestaande kleutergebouw voor de jongste kinderen (kleurgroep 1/2) en het bijeenbrengen van de kleurgroep 3/4 in het zaagtandgebouw, zal de nieuwbouw bestemd zijn voor de werkers van de groepen 5 t/m 8. Door de groepen, anders dan nu het

Basis
onderwijs

geval is, bijeen te plaatsen zal er ook in de onderbouwgroepen meer met elkaar worden samengewerkt, zowel door de medewerkers als de jongste werkers. Door deze samenwerking verwachten wij nog beter gebruik te kunnen maken van de kwaliteiten van de medewerkers; een verrijking voor het aanbod aan- en de kijk op de werkers.

Diversiteit

Waar de kinderen van deze jongste groepen nog vooral het onderwijsaanbod in hun eigen klaslokaal, of in de directe nabijheid, krijgen aangeboden zal dat voor de oudere kinderen van de groepen 5 t/m 8, na de oplevering van de nieuwbouw anders zijn.

In de nieuwbouw zijn geen herkenbare lokalen meer, maar zullen de gezinsgroepen wel een eigen plaats krijgen voor de vaste kringactiviteiten. Door het ontbreken van de lokalen zijn wij in staat om een grotere diversiteit aan leer- en werkplekken te creëren. Er ontstaan plaatsen voor instructie, concentratie, stilte, samenwerken, alleen werken, ontdekken et cetera. Juist deze diversiteit aan ‘plekken’ zien wij als meerwaarde om nog beter aan te kunnen sluiten bij de diversiteit van onze werkers. In deze nieuwe setting zal het gebruik van ICT middelen ook een belangrijke plaats in nemen.

Uitdaging

Daarnaast blijven wij, zoals ook al bij het zaagtandgebouw het geval is, gebruik maken van onze prachtige buitenruimte. De lesruimtes staan in direct contact daarmee doordat het buitentheater onderdeel uit gaat maken van het gebouw, en er meerdere toegangsdeuren te vinden zijn. De teamkamer zal van de zolderverdieping van het kleutergebouw verhuizen naar het huidige lokaal van Aukje (op de 1e etage van het

zaagtandgebouw), en deze zal tijdens de lestijden ook gebruikt worden voor allerlei onderwijsactiviteiten die meer geluid zullen produceren zoals muziek en drama. Het huidige lokaal van Renée zal worden gebruikt voor techniek en koken, waardoor we nog meer ruimte hebben om de kinderen uit te dagen zichzelf te ontwikkelen.

De voorbereiding op deze nieuwbouw, en het ontwerp dat architect Kees Willems van het architectenbureau Teeuwisse en Willems heeft gemaakt, heeft ons uitgedaagd en daagt ons weer verder uit. Het daagt ons uit om met elkaar te praten over ons onderwijsaanbod, en vooral hoe we dit graag willen vormgeven. Breder dan het schoolse, inclusief het dansen, muziek, beweging, creativiteit (en vakmanschap!), natuur en het thema duurzaamheid. Samen met u als ouder, bijvoorbeeld in de werkgroep ‘gedachtegoed Kees Boeke’, zal zich dat de komende jaren verder blijven ontwikkelen.

Meer informatie over de nieuwbouw, het tijdspad, en andere ontwikkelingen vindt u op onze website: www.wpkeesboeke.nl. U vindt daar ook een korte filmische bijdrage over deze nieuwbouw. Wij hopen dat u met de bij dit artikel geplaatste katernen en illustraties, een goed beeld krijgt van dit nieuwbouwproject. Al uw vragen en reacties kunt u richten aan een special mailadres: aanspreekpunt@keesboeke.nl

Jeroen Goes

Basis
onderwijs

Duurzaamheid

Door extra te investeren zullen wij ‘duurzaam’ bouwen. Zaken als ‘energieverbruik’ en materiaalgebruik zijn onderwerp van gesprek in de huidige ontwerpfase. Door de toegepaste middelen straks zichtbaar voor de werkers te laten zijn, krijgt dit een educatieve meerwaarde.

Tijdspad

In de periode november – januari zal het voorste gedeelte van het zaagtandgebouw (direct bij de entree) worden verbouwd. Hier zal de directie en het secretariaat een plek gaan krijgen. Vanaf april 2013 zullen 8 groepen in noodhuisvesting op het terrein onderwijs krijgen. Vanaf dat moment zal het HBC gebouw worden gesloopt en verhuizen de groepen 3/4 naar het

zaagtandgebouw. De oplevering van de nieuwbouw is gepland in november 2014. Ook de huidige lokalen van Aukje, Ronald, Renee en Sanne worden op een moment tijdens de bouw aangepast. De planning daarvan is nog niet bekend.

Stellingen

Met de nieuwbouw en het werken in kleurgroepen staan wij weer dicht bij De Werkplaats van Kees Boeke; Om ieder kind te laten worden wat hij is.

Door in de kleurgroepen samen te gaan werken maken wij optimaal gebruik van de kwaliteiten van onze medewerkers.

De leeromgeving wordt nog rijker, hierdoor komt ieder kind nog beter tot zijn recht.

Biografie Kees Boeke door Daniela Hooghiemstra

Op vrijdag 11 januari 2013 promoveert oud-werker Daniela Hooghiemstra aan de Universiteit van Amsterdam op “Het leven en De Werkplaats van Kees Boeke (1884 – 1966)”. Op vrijdag 18 januari 2013 wordt het boek van Daniela in de Grote Zaal van De Werkplaats door haar gepresenteerd. Vóór de pauze houdt zij haar verhaal. Na de pauze vindt een debat plaats over leven en betekenis van Kees Boeke. Het programma duurt van 20.00 – 22.30 uur. Vanaf 19.30 uur bent u op vertoon van een toegangskaart welkom in de kantine. De koffie/thee staat dan klaar.

Vóór de kaarten van deze avond bij de Bilthovense Boekhandel in de vrije verkoop gaan, hebben de lezers van De Werkplaatskrant tot een week na het verschijnen van deze krant (naar verwachting eind november) de gelegenheid bij de school een kaart te reserveren. De kaart kost € 10,-. Op vertoon van de kaart krijgt u € 5,- korting op de aanschafprijs van het boek. Het boek wordt op deze avond in de school verkocht. Het aantal kaarten is beperkt. De reservering vindt plaats in volgorde van aanmelding en als binnen een week na aanmelding de betaling van € 10,- op de rekening van de school 69 97 87 122

Hoofdpunten

Groepen 1/2 blijven in het kleutergebouw. Groepen 3/4 gaan naar het zaagtandgebouw (april 2013). Groepen 5/6 en 7/8 gaan naar de nieuwbouw en de verbouwde lokalen van Ronald en Sanne. Het lokaal van Renee wordt een muziek, techniek, drama lokaal. Het lokaal van Aukje wordt teamkamer en inzetbaar voor andere activiteiten. Het theater wordt 180 graden gedraaid en maakt onderdeel uit van het gebouw en doet dienst als onderwijsruimte (buiten aan het werk). Er ontstaat een grote diversiteit aan werkplekken. Het gebouw heeft meerdere toegangs- (en uitgangs-) deuren.

o.v.v. “Kaart presentatie Kees Boeke” heeft plaats gevonden. Aanmelding vindt telefonisch plaats bij de receptie van het Voortgezet Onderwijs: 030 – 2282841.

Jos Heuer

Mythes over De Werkplaats

| Algemeen

Eén van mijn mooie taken als adjunct-directeur is het rondleiden van toekomstige ouders door de school, hen onze visie uit te leggen en hun vragen te beantwoorden. Regelmatig merk ik dat sommige ouders de vraag hebben, “Is De Werkplaats de juiste school voor mijn kind?” Bij doorvragen blijken er dan vage gedachten te zijn, waaronder ‘kinderen mogen doen waar ze zin in hebben op De Werkplaats’. Deze mythe en een andere wil ik in dit artikel eens nader onder de loep nemen.

Maken van keuzes

Iedereen die een kinderfeestje thuis heeft gegeven weet dat je kinderen moet begeleiden in activiteiten en dat er de juiste materialen aanwezig moeten zijn. Datzelfde geldt in een klaslokaal: om kinderen te laten werken moet je ze als leerkracht begeleiden in het maken van hun keuzes en moet je ze de juiste materialen aanbieden. Waar komt dit denkbeeld van ‘kinderen mogen doen waar ze zin in hebben op De Werkplaats’ vandaan? Een gedeelte komt denk ik uit het verleden, in de jaren ‘70 en ‘80 was de vrije opvoeding in progressief Nederland een gangbare gedachte. De medewerker had op De Werkplaats een vrije hand in de klas en dat kon tot gevolg hebben dat een werker een geweldige tijd had op sociaal en creatief gebied, maar helaas minder onderwijs had genoten in bijvoorbeeld het spellen of het rekenen.

Inmiddels is de rook opgetrokken en de vrije opvoeding bleek toch ook flinke nadelen te hebben. Er bleek niets mis

te zijn om eisen te stellen aan kinderen, zolang je de pedagogische behoeften van een kind niet uit het oog verliest.

Pedagogische kwaliteit

Als school hebben wij een geweldige uitdaging: ‘Het kind te laten worden wat het is’. Ik durf de stellige bewering te doen dat er geen luie kinderen zijn, alle kinderen zijn nieuwsgierig en willen leren. Als volwassene moet je datgene aan een kind vragen wat het net nog niet kan. In andere woorden, het kind moet zich begeven in de zone van de naaste ontwikkeling. Als een kind die stap naar haar zone van de naaste ontwikkeling niet maakt, dan is daar een reden voor. Het is dan de taak van de volwassene om te onderzoeken wat die reden is. Die reden kan bijvoorbeeld zijn: de thuissituatie, ziekte, relatie met de medewerker, relatie met werker(s) of een aangeboren reden. Dat onderzoeken wij als school samen met de werkers en ouders/verzorgers en we maken met elkaar het juiste pedagogische plan voor dat kind. Als Werkplaats zijn wij van oudsher sterk in dat gedeelte, onze pedagogische kwaliteit.

In antwoord op de eerste mythe rond De Werkplaats: “Nee, kinderen mogen niet alleen maar doen waar ze zin in hebben, we stellen wel degelijk eisen”. Wel krijgen kinderen soms letterlijk en figuurlijk de ruimte waardoor de kinderen zin hebben in wat ze doen.

Mythe 2

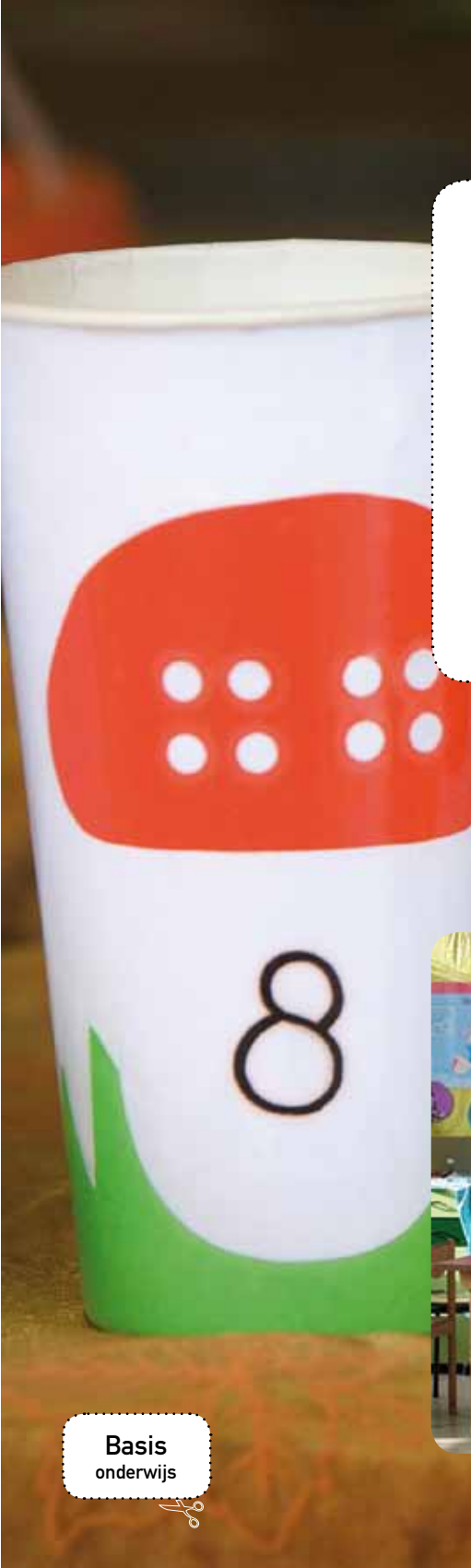
Een tweede hardnekkige mythe betreft de leerresultaten: ‘Kinderen zijn sociaal

sterk als ze van De Werkplaats afkomen, maar het leidt niet altijd tot goede leerresultaten’. Leren moeten we in veel ruimere zin zien dan slechts het goed presteren in de cognitieve vakken, deze mening had Kees Boeke en daar staan wij nog steeds achter. Dat onze werkwijze óók resulteert in goede resultaten bij de cognitieve vakken kan ik met het nevenstaande aantonen.

De volgende cijfers zijn de gemiddelden van de januari/februari CITO-toets voor het jaar 2011 en 2012. Bijvoorbeeld: M3 2011 is de middentoets van alle groepen 3 in het jaar 2011. M3 2011 is ruwweg dezelfde populatie als M4 2012. Er wordt door de inspectie een niveau-score van 0 tot 5 gehanteerd, waarbij 3 het als te halen landelijk schoolniveau wordt gezien. Per school wordt dan nog gekeken naar de populatie die de school bezoekt. Voor De WP betekent dit dat de inspectie een 3,3 als voldoende voor de school hanteert.

Buiten een forse tijdsinvestering op het pedagogische klimaat is het onderwijs in de groepen 3/4 vooral gericht op het technisch lezen, schrijven en rekenen, dat is de reden dat wij besloten hebben in deze groepen geen begrijpend lezen af te nemen. De resultaten geven ons geen aanleiding om die zienswijze te herzien.

Met de hiernaast vermelde scores zijn wij zeer tevreden. De mythe over tegenvallende resultaten blijkt wat ons betreft dan ook een echte, misschien wel hardnekkige, mythe te zijn.

Basis onderwijs

	Rekenen	Spelling	Begrijpend lezen
M3 201	4,4	4,6	
M3 2012	4,1	4,2	
M4 2011	4,0	4,3	
M4 2012	4,1	4,5	
M5 2011	4,0	3,0	4,5
M5 2012	3,0	3,4	3,9
M6 2011	4,1	1,9	3,9
M6 2012	4,1	3,6	4,0
M7 2011	4,1	4,0	4,0
M7 2012	4,0	2,9	4,0
M8 2011	4,1	3,7	4,0
M8 2012	4,1	4,0	4,0

Het analyseren van de resultaten laat een aantal aandachtspunten zien. De resultaten van spelling waren niet bij alle groepen op niveau. Een aantal jaar geleden heeft een intern onderzoek geleid tot een andere aanpak van de instructie vanaf groep 3/4. Deze aanpak

heeft reeds geleid tot betere resultaten. Het resultaat van spelling in M6 2012 is weer boven niveau en M7 2012 is met een inhaalslag bezig. Een jaarlijkse dip in groep 5 is mede te verklaren vanwege het feit dat de toetsen in 3/4 auditief worden afgenomen. Dat is niet

het geval in groep 5, er wordt dan een beroep gedaan op een andere manier van werken. Deze ‘dip’ is landelijk terug te vinden.

Wat bij het geheel niet vergeten moet worden is dat het uiteindelijke resultaat altijd ver boven het gemiddelde is geweest, dat is te zien aan de cijfers van M8 2011 en 2012, mooie resultaten. De mooie resultaten zijn ook te zien aan de uitstroom naar het Voortgezet Onderwijs. Onderstaande tabel is een gemiddelde van de laatste 4 jaar.

	WP	Landelijk
Vmbo	34 %	50 %
HAVO	31 %	23 %
VWO	35 %	21 %
Speciaal onderw.		
VO		6 %

Uitstroom naar het voortgezet (VO)

In gesprekken met de ouders die ik mag rondleiden of die voor een informatiegesprek bij mij aanschuiven kan ik de bestaande mythes weerleggen. Op de vraag of De Werkplaats een goede school is voor mijn en uw kind beantwoord ik altijd met veel plezier en liefde met een volmondig ja.

Karin Raaijmakers (adjunct-directeur)

Foto: Margo Eweg

Ontwikkelen en leren door te spelen | onderbouw

De behoefte aan spelen is de meest in het oog springende karakteristiek van kleuters. Het is hun eigen intensieve, actieve en spontane manier van leren.

Dit spelen houdt vrijheid van handelen in: ze bepalen zelf wat ze gaan doen, hoe, waarmee en met wie. Spelen brengt ontwikkeling op gang en draagt bij aan de cognitieve (voorbereiden lezen, schrijven en rekenen), de motorische (grof en fijn), de sociale, de muzikale en de taalontwikkeling.

Het belang van spelen

Spelen heeft ook betekenis voor de brede persoonlijkheidsontwikkeling. Het draagt bij aan een positief zelfbeeld. Kinderen ervaren tevredenheid met zichzelf en met hun bezigheid. Ze ondervinden innerlijke rust, ze leren hun mogelijkheden kennen, maar ook hun beperkingen.

Spelen bevordert zelfstandigheid, zoals het nemen van initiatieven, problemen oplossen, plannen, fantasie en creativiteit. Kleuters willen hun omringende wereld verkennen en via spelen begint de verkenning van de omgeving. Kinderen manipuleren met de voorwerpen van volwassenen, nemen rollen aan, moeten elkaar vertellen wat er in het spel gaat gebeuren, hoe je je gedraagt in een rol en hoe de rollen verdeeld worden. Kleuters leren via het spel veel van elkaar, doordat ze gedrag van elkaar afkijken en imiteren (belangrijke vorm van leren!).

Kleuters leren dus door middel van spel: al spelende worden nieuwe dingen

uitgeprobeerd, herhaald, ontdekt. In interactie met andere kinderen worden sociale vaardigheden geoefend, brengen ze elkaar op ideeën (... en dan was ik... en jij de ...).

Kleuters willen bewegen!

De motoriek is volop in ontwikkeling en die moet geoefend worden. Lang stilzitten past niet bij hen. Liedjes, spelletjes, verhalen over bijvoorbeeld een muis lokken spontaan bewegingen uit, ze worden een muis!

Ze houden van actie! Bewegend doen kleuters ervaringen op. Ze leren begrip-pen, zich oriënteren in de ruimte en nadenken over oorzaak en gevolg ('Als ik

nu te hard ga, kan ik niet op tijd remmen en bots ik tegen de muur'...).

Een kleuter is (nog) niet klaar om taakgericht te leren. Taakgericht leren vraagt een hoge mate van zelfsturing, wat nodig is bij het leren rekenen, schrijven en lezen. Een kind moet de aandacht kunnen houden bij een taak. Het moet daarvoor afstand kunnen nemen van allerlei bijzaken, bijvoorbeeld hoe het materiaal eruit ziet en wat er op de plaatjes te zien is. Het moet ook afstand kunnen nemen van emotie en fantasie die het zien van de beelden en vormen oproepen bij het kind.

Ontwikkeling van taakgerichtheid is een proces; er komt een moment dat wij

Basis
onderwijs

Foto's: Wilma Munnik

ineens zien dat een kind wel toe is aan een taak, dit verschilt per kind.

Een jongste kleuter die in de huishoek speelt en alles pakt wat er aangeboden wordt, zich ondertussen verkleed te midden van de chaos... Een oudste kleuter verkleed zich eerst en gaat vervolgens koken en de tafel dekken..., brengt zelf structuur aan in het spel. Tijdens het werken met constructiemateriaal is de jongste kleuter voornamelijk experimenterend aan het werk; alles wat past wordt aan elkaar vast gemaakt..., de oudste kleuter gaat al meer planmatig aan het werk, pakt bijvoorbeeld een voorbeeld wat hij na gaat maken...

Taak van de medewerker

Het is elke keer weer een enorm leuke uitdaging voor de onderbouwmedewerkers om te zorgen voor een uitdagende leeromgeving; bijvoorbeeld het inrichten van hoeken tijdens thema's en projecten gericht op de verschillende ontwik-

kelingsgebieden. Het is belangrijk om onderwerpen uit de directe omgeving te kiezen die aansluiten op de beleavingswereld van de kinderen. In de kabouterhoek tijdens het herfstproject eikels en kastanjes tellen en evenveel in de emmertjes doen als de paddenstoelen stippen hebben (rekenen). In de kring tellen hoeveel poten een spin heeft met een spinnen handpop en het goede aantal stippen en cijfer erbij leggen (rekenen). In de werkkamer van Sinterklaas cadeautjes inpakken; voor een kleine auto heb je een klein stuk papier nodig, voor een pop een groot stuk papier (rekenen, meten). Het verkleeden en spelen van rollen stimuleert de activiteit en emotionele ontwikkeling.

In een 'kerstrestaurant' de tafel dekken; hoeveel borden, bekertjes, bestek heb je nodig (tellen, fijne motoriek)? Een menukaart (voorbereiden lezen), waarop staat wat er in het restaurant gegeten kan worden, de ober/serveerster neemt de bestelling op en schrijft deze op een lijstje... (voorbereidend schrijven).

Proberen = leren

Medewerkers organiseren bewust aantrekkelijke spelsituaties, ze observeren wat kinderen doen en kunnen, ze helpen het spel goed te laten verlopen en passen een hoek aan waar nodig.

In een veilige omgeving (pedagogisch klimaat) krijgt het kind de gelegenheid zijn mogelijkheden te ontwikkelen en wordt het gestimuleerd om dat op zijn eigen manier te doen. Als kinderen zich geaccepteerd voelen, geeft dat een gevoel van veiligheid en rust. Ze voelen dat er van hen gehouden wordt zoals ze zijn. Ze mogen er zijn.

Één van de kleuters zei eens tegen een andere kleuter die moeite had met het in elkaar zetten van een bepaald constructiemateriaal: 'Van proberen kan je leren!' Een treffende uitspraak die we zelf niet hebben bedacht, maar die we nog vaak als aanmoediging gebruiken. Zo leren wij dus regelmatig iets heel belangrijks van onze kleuters!

Monique Horst en Wilma Munnik
(medewerkers groep 1/2)

Axenroos - de praktijk

| middenbouw

*Je bent zo
mooi
anders
dan ik*

*natuurlijk
niet meer of
minder
maar*

*zo mooi
anders*

*ik zou je
nooit
anders dan
anders willen*

(Gedicht van Hans Andreus)

Er gebeurt veel wanneer je rond de dertig kinderen in een groep samenbrengt en ook nog van hen verlangt dat ze samen leren en creëren, bij voorkeur gemoedelijk en zonder conflicten. Dat is een bijzonder uitgangspunt waar je misschien niet dagelijks bij stil staat.

Dynamiek

Kinderen van verschillende achtergronden en met allemaal hun eigen dynamiek komen 's morgens binnen met allemaal een ander vertrekpunt. Hoe hebben ze geslapen, hebben ze gegeten, wat is hun plek in het gezin, hoe groot is dat gezin, hoe veilig is de thuissituatie, allemaal elementen die een rol spelen bij hoe een kind 's morgens de groep in komt. De kinderen nemen daarnaast ook hun eigen karakter mee, al dan niet versterkt

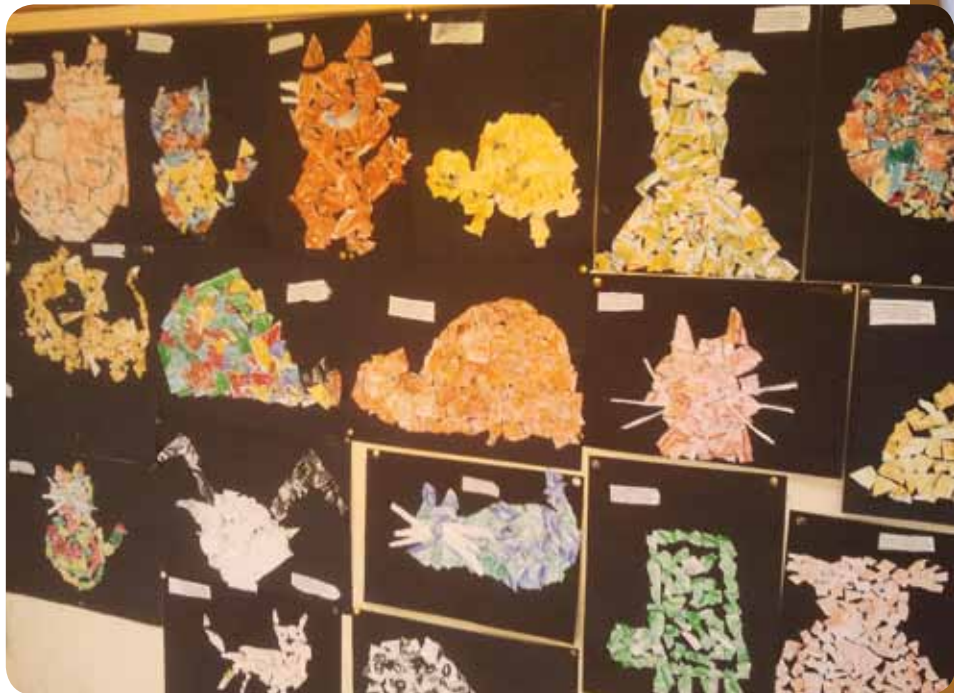
of afgezwakt door de thuissituatie of de dynamiek van de groep op school. Al die verschillende kinderen samen in één groep. Vaak gaat het goed, soms kan het flink botsen. Meer dan eens door wederzijdse misverstanden en onbegrip.

Rollen

In de kleurgroep 3-4 werken we daarom sinds enkele jaren met de methode 'Axenroos' (zie kader). Kees Boeke zei ooit: 'Het doel der opvoeding is elk kind te helpen worden wat het is'. Het is niet onze bedoeling de kinderen te veranderen, maar om ze na te laten denken over

hun gedrag en het effect ervan op anderen. Jezelf zijn en gewaardeerd worden om wie je bent is ons uitgangspunt, maar daarbij wel rekening houdend met de wereld om je heen.

Met de methode Axenroos proberen we de kinderen inzicht te geven in hun eigen rol bij sociale interactie én in de rol van een ander. We praten met de kinderen en vragen ook door: 'Je reageerde nu als een havik, maar hoe zou een uil dat hebben gedaan?' en 'Ben je thuis hetzelfde dier als op school? En in de pauze? Of tijdens je werk?' Daarnaast laten we ze zien dat iedere rol goed is

Basis
onderwijs

en belangrijk is voor de groep. Zonder leeuwen (leiders) bijvoorbeeld, komen we nergens, maar als iedereen de leeuwenrol speelt ook niet!

Op deze manier proberen we het onderlinge begrip te vergroten en willen we de kinderen handvatten meegeven voor het oplossen van conflicten. De kinderen ontdekken waarom ze op een bepaalde manier reageren, maar ook wanneer welk gedrag wel of niet werkt en hoe het ook anders kan. Bovendien leren ze elkaars rollen te respecteren en uiteindelijk ook te waarderen. Het mooist wordt dit leerproces zichtbaar

Foto's: Jikke Klem

in de verwerking van de kinderen, zoals in de kunstwerkjes die gemaakt worden en in de verhalenschriftjes waar één van de kinderen heel treffend schreef: 'Ik ben een schildpad, omdat ik verdwijn in mijn schild tot mijn verdriet is gestopt'.

In de groepen merken we dat de methode een prettige ondersteuning is bij wat we als medewerkers al dagelijks doen:

met de kinderen praten, uitleggen, meerdere perspectieven laten zien. Dit doen we door (kring-)gesprekken, creatieve opdrachten, drama en reflectieoefeningen. Het is een prachtig project voor de start van het schooljaar en om er de rest van het jaar af en toe op terug te komen. Waardevol voor de kinderen en voor de groepsvorming. En daarom ook zeer waardevol voor ons.

Margot Eweg (medewerker groep 3/4)

Axenroos - de theorie

In vrijwel iedere mens leeft de behoefte om contact te leggen met andere mensen. Dat kan op ontelbaar verschillende manieren. De Vlaming Ferdinand Cuvelier bedacht een manier om mensen in te delen naar de hun sociale gedrag. Hij keek naar de verschillende manieren waarop mensen met elkaar in interactie zijn en verdeelde deze manieren in tien categorieën die hij 'axen' noemde. Voor kinderen van de basisschool zijn de verschillende axen gekoppeld aan dieren, zodat ook zeer jonge kinderen inzicht kunnen krijgen in de tien axen.

De tien axen

- De pauw:** open, biedt zich aan om te spelen, legt makkelijk contact.
- De wasbeer:** luisteren, aandacht geven, stelt anderen op hun gemak.
- De bever:** zorgen voor anderen, staat klaar om te helpen.
- De poes:** genieten van aandacht, kan om hulp vragen, dankbaar.
- De leeuw:** weet altijd raad en neemt de leiding, verdeelt taken.
- De kameel:** volgt, is gehoorzaam en vraagt om raad en uitleg, nieuwsgierig.
- De uil:** kan goed geheimen bewaren, kijkt zwijgend toe, wil soms alleen zijn.
- De schildpad:** open over eigen gevoelens, onzeker, trekt zich makkelijk terug.
- De havik:** kritische blik, wijst op fouten, neemt ruimte in.
- De bok:** geeft grenzen aan, biedt weerstand, verdedigt zichzelf.

Begrijpend en studerend lezen

| bovenbouw

Even voorstellen: mijn naam is Inge van Veen, ik zit in mijn laatste jaar van de PABO aan de Marnix Academie in Utrecht en ik loop stage in groep 7/8 van de Werkplaats. In ons laatste jaar van de PABO is het de bedoeling dat je twee minors volgt en in elke minor een onderzoek doet. De eerste minor die ik nu doe is de Tiernerminor (voorheen de POVOL). In deze minor ga ik me specialiseren in het lesgeven aan tieners. Daarnaast doe je een individueel onderzoek naar een onderwerp dat zowel bij jou zelf als bij jouw stageschool aansluit. In mijn geval is dat onderwerp 'studerend lezen'.

Doorlopende leerlijn

Door de medewerkers van groep 7/8 wordt aangegeven dat er in het basis-onderwijs nog niet veel wordt geoefend met studerend lezen en dat het er op lijkt dat kinderen daar last van hebben als ze naar de middelbare school gaan. Ze zijn benieuwd of we daar een verbeter slag in kunnen maken om voor een doorlopende leerlijn te zorgen.

Studerend lezen staat op de website van het SLO (nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling) omschreven als 'het toekennen van betekenis aan geschreven taal met als doel de opgedane kennis te onthouden en mondeling of schriftelijk weer te geven'. Hiertoe behoren bijvoorbeeld de studievastigheden herlezen, schematiseren, onderstrepen, aantekeningen maken, uittreksel maken en samenvatting maken.

Het aanleren van studerend lezen vindt vooral plaats in de bovenbouw als voorbereiding op het middelbaar

onderwijs, waar kinderen veel teksten zullen moeten gaan lezen, leren en onthouden voor bijvoorbeeld toetsen. Studerend lezen wordt vaak in één adem genoemd met begrijpend lezen, maar het zijn verschillende begrippen. Begrijpend lezen gaat om het toekennen van betekenis aan geschreven taal, waarbij woordenschat, voorkennis en een juist gebruik van leesstrategieën van belang zijn. Studerend lezen legt dus de nadruk op het onthouden van de opgedane kennis in een tekst, de informatieverwerking, terwijl het bij begrijpend lezen vooral om de leesteknik en het leesbegrip gaat.

Tips

Om wat meer te weten te komen over hoe kinderen studerend lezen in het voortgezet onderwijs ervaren kreeg ik de mogelijkheid om het hier met wat werkers over te hebben. Wat kunnen de kinderen van het voortgezet ons in groep 7/8 leren om ons beter voor te bereiden op het middelbaar? Een paar tips van kinderen die van verschillende basisscholen komen en nu allemaal op de Werkplaats zitten:

- Leer in groep 7/8 al mindmappen.
- Een week van tevoren al gaan leren.
- Maak samenvattingen van lange teksten.
- Tekst meerdere keren doorlezen.
- Een begrippenlijst maken bij de tekst.
- Drie keer oefenen op WRTS (online overhoorprogramma).
- Leer de belangrijkste woorden uit een tekst.

Foto: Inge van Veen

- Zelf vragen maken over een tekst.
- Goed plannen wanneer je gaat leren.
- Slaap goed.

Ze hadden in groep 7/8 van hun basisschool al graag willen weten hoe je goed leert plannen en misschien wat meer tips willen krijgen om te leren. Daarnaast geven ze aan dat leren nog bijna niet nodig was op de basisschool, hoogstens nu en dan woordjes leren. Dat is nu wel anders.

Gelukkig hadden ze ook nog wat handige algemene tips over leren: luister goed naar de uitleg, maak altijd je huiswerk (achterlopen is niet leuk), leer niet alleen op de computer, maar ook op andere manieren en laat je vooral niet afleiden door je huisdieren tijdens het leren! Mijn onderzoek naar studerend lezen zal rond december afgerond zijn.

Ik wil de volgende kinderen graag heel hartelijk bedanken voor hun tips en ideeën: Jonas, Juul, Sarah, Svenne, Stephanie, Sven, Karel, Willemijn, Merel, Oedse en Annemijn.

Inge van Veen (stagiaire)

Basis
onderwijs

Gekleed in zelfgemaakte gewaden, een riem met buidelzakje en eetgerei, nieuwwerwetse zakmesjes, zo lopen wij de prehistorie binnen. In het midden brandt een vuurtje met daarop een grote ketel. Dit is de plek waar we drie dagen gaan wonen en werken.

Tarn

Tarn, onze prehistorische gids en smid van het dorp, begint te vertellen over het ontstaan van het dorpje, hoe de mensen leefden en wat ze allemaal deden om te overleven. 'Jullie gaan nu een héél klein beetje ervaren hoe het leven in de prehistorie was!'

We gaan aan het werk. Tijdens 'het werken' is de vuurplaats de centrale plek om even bij te kletsen of met je zakmes takken te slijpen. 'Kijk Lau'. Ik kijk naar Justus. Hij heeft een mes gemaakt van hout. Voordat ik iets kan zeggen zegt Elwin verbaasd: 'Whow hoe heb je dat allemaal gemaakt' en wijst naar de inkepingen op het bewerkte mes. Justus pakt

Prehistorisch kamp groep 7/8

| bovenbouw

Foto: Renée Domis

een stuk hout en laat het zien! 'Echt wel knap Just' zeg ik.

Kruidenthee

'Zullen wij wat kruiden gaan plukken voor de thee?' Ennie, Carlijn en Yulia rennen naar de kruidentuin. Ze zoeken, ruiken en proeven. 'Kijk, dit is munt en we hebben ook deze, die ruikt lekker maar we weten niet hoe die heet.' Diederik komt aangerend en zegt: 'Hier deze ruikt naar drop, dan kunnen we dropthee maken!' De kruiden verdwijnen in de grote ketel. Na een half uur zitten we allemaal rondom het vuur te genieten van de verse kruidenthee.

'Hoe ging dat dan in de prehistorie?' 'Hadden ze dat toen ook in de prehistorie?'

'Woon jij hier dan echt?' Het regent vragen, want ze weten dat Tarn op iedere vraag met een verhaal als antwoord komt. Verhalen over de magie van het vuur, over goden, over kruiden, de dieren, het offerfeest, een experiment, het werken...

'Jullie hebben aardig wat hout gehakt en dat moet ook voor het kampvuur. De broden gaan zo in de oven, want anders is er niets te eten morgenochtend! Héél goed samengewerkt! Jullie wennen al aardig aan de prehistorie!' zegt Tarn.

Oermoos

Ik kijk rond en zie hoe de aardewerken kommetjes omgespoeld en op zijn kop in de grote mand gezet worden. Onze dagen zijn gevuld met hout hakken, groenten

snijden, vinger weven, graan malen, vuur maken, speerwerpen, koken, kanoën, deeg kneden, amuletten maken en flesje draaien. 'Zullen we gaan flesje draaien' roept Fons: 'O nee... plastic hadden ze toen nog niet... nou dan nemen we wel een stokje!' Ik moet vreselijk lachen en zeg: 'Dat deden ze vast ook in de prehistorie!' en neem een slokje kruidenthee gemaakt van citroenmelisse met honing! 's Ochtends ontbijten met zelfgebakken brood besmeerd met oermoes, 's middags Germaanse broodjes met toverdrank, 's avonds granen met groenten. We slapen op strozakken in onze schapenboerderij. Het leven in onze prehistorie is goed!

Heden

De laatste dag breekt aan. We zitten rond het vuur en drinken kruidenthee.

Het is stil. 'Wat gaan jullie missen van de prehistorie?' zegt Tarn en kijkt de kring rond. 'Hout hakken' 'De kruidenthee' 'Alles!' 'Ons eigen brood!' 'De gezelligheid' 'Het vuur'.

Mijn mobieltje gaat, het is de buschauffeur die ons op komt halen. Ik word het heden weer ingeslingerd.

Even stond de tijd stil, wat een bijzondere ervaring!

Laura Loupaty (medewerker groep 7/8)

Afkomstig van www.blauschrijft.nl, column 'Vuur'. De namen zijn fictief.

Beatrice Boeke-Cadbury

BEATRICE, The Cadbury Heiress Who Gave Away Her Fortune

Het Boschhuis

Een aantal weken geleden ben ik op de fiets gestapt en naar de Nicolaas Beetslaan in Bilthoven gereden. Op nummer 19 staat enigszins verscholen achter bomen en struikgewas het Boschhuis. Bijna tien jaar geleden was ik daar voor een huiskamerconcert van de Stichting de Bron. Deze Stichting – opgericht door oud-werker Cor van Tol – had het behoud van het culturele erfgoed van Kees en Betty Boeke en hun Werkplaats tot doel. Ik wilde die plek en zijn omgeving weer eens zien, nadat ik het boek van de Engelse schrijfster Fiona Joseph over Betty Boeke (“Beatrice, the Cadbury heiress who gave away her fortune”) gelezen had.

Beatrice Boeke-Cadbury kwam op 34-jarige leeftijd naar Nederland en ging samen met haar man Kees eind augustus 1918 in het Boschhuis wonen. Kort daarvoor – de 1e Wereldoorlog was nog niet afgelopen – had zij met haar vier jonge dochters de gevaarlijke oversteek naar Nederland gemaakt. Een paar maanden eerder was haar man Engeland uitgezet, omdat hij in het openbaar tegen de oorlog predikte: “De Duitsers zijn onze broeders”. Betty verliet haar geboorteland om samen met hem in Nederland verder te leven.

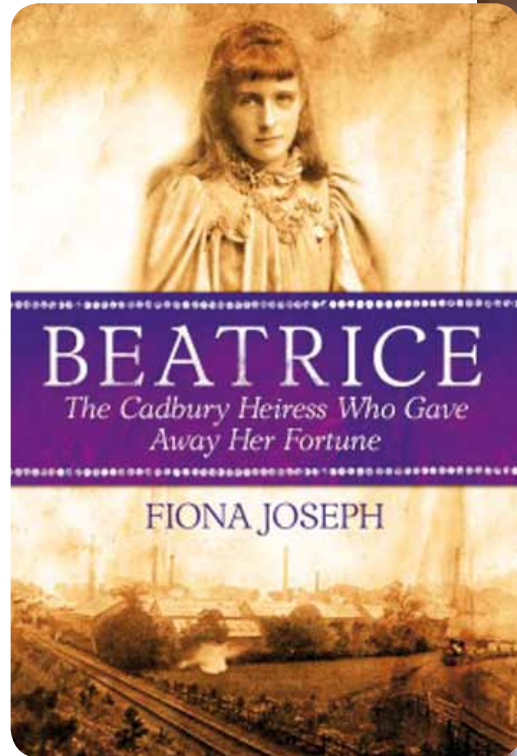
Erfgenaam

Kees en Betty gingen in Bilthoven wonen omdat het centraal lag. Vandaaruit konden zij hun vredesboodschap gemakkelijk uitdragen. Het huis konden ze zonder moeite kopen, omdat Betty de dochter

was van één van Englands meest succesvolle Victoriaanse ondernemers: Richard Cadbury.

Na het vroege overlijden van haar vader was zij op 16-jarige leeftijd medeaandeelhouder van de Cadbury chocoladefabriek. Tot haar 21e werden die aandelen voor haar beheerd en vanaf haar 21e jaar kreeg zij jaarlijks een uitkering van 3000 Britse Pond. Dat was 20 maal het gemiddelde jaarinkomen in Engeland.

Hoewel er dus geld genoeg was, richtte Betty haar nieuwe huis sober in. Zij kwam uit een Quakerfamilie en daarbij paste geen uiterlijk vertoon. Maar in huis stond wel de Steinwayvleugel, het huwelijkscadeau van de moeder van Kees, en op de vleugel lag de viool die Betty aan Kees gegeven had bij hun verlovingsdag. Hij was van William Hill & Sons, op dat moment de beste vioolbouwer in de wereld. Ook waren er vele – soms dure – boeken. Deze discrepantie tussen enerzijds de door de Quakerachtergrond geïnspireerde afkeer van uiterlijk vertoon en anderzijds de familieachtergrond met de vanzelfsprekende aanwezigheid van royale financiële middelen kenmerkte het leven van Betty tot dan toe. Dit komt in het boek van Fiona Joseph goed naar voren. Zij beschrijft hoe Betty er toe gekomen is om uiteindelijk een einde te maken aan die discrepantie en haar gehele aandelen bezit te schenken aan de arbeiders van de Cadburyfabriek. Zij wilde dit doen, omdat Kees en zij van mening waren dat het particuliere bezit de bron van het kwaad was en tot de 1e Wereldoorlog had geleid. Zij wilden daarom zelf van dit bezit af zien en hoopten dat dit een bijdrage zou leveren aan een

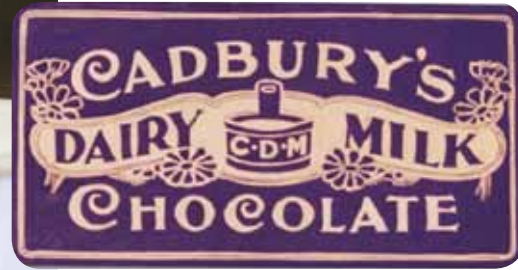

vreedzame revolutie die verdere oorlog zou uitbannen.

Rijk Quakermeisje

Beatrice Cadbury werd op 28 april 1884 vlak bij Birmingham geboren. Haar vader was Richard Cadbury, die samen met zijn broer George de cacao- en chocoladefabriek in Bournville leidde. In die tijd maakte de fabriek een periode van grote bloei door. De twee broers waren hun vader John opgevolgd, die een winkel begonnen was waarin hij thee, koffie en andere niet-alcoholische producten, zoals chocolademelk, verkocht. Door de verkoop van chocolademelk probeerde hij als gelovig Quaker de arbeiders van de drank af te houden. Bij de Quakers met hun ‘Society of Friends’ stond de persoonlijke relatie tot God en de gemeenschap centraal. Zij kenden geen traditionele kerkdiensten, dronken niet en gingen uit van de gelijkwaardigheid: “je” en “jij” in plaats

Algemeen

van “U”. Veel vooraanstaande Quakers werden ondernemers, omdat zij niet in overheidsdienst en in het leger wilden werken.

Halverwege de 19e eeuw koos de opa van Betty ervoor om zelf de cacao-producten – die hij tot dan toe verkocht had – te gaan maken. Kort daarop nam Betty’s vader samen met zijn broer het bedrijf van hem over. Na een moeilijke periode in begin zestiger jaren, waarin er minder vraag was naar chocolademelk en chocoladeblokken, wisten de broers nog maar net hun hoofd boven water te houden. Het herstel begon met de koop van een cacao-pers bij de Nederlandse chocoladefabriek Van Houten in Weesp. Zij konden daarmee een groot deel van de boter uit de cacao-persen waardoor de chocolade puur van smaak en minder vet werd waardoor deze beter bewerkt en verkocht kon worden. Zij profiteerden vervolgens van de door de industriële revolutie toegenomen welvaart en met een uitgekende ‘marketingstrategie’ met heuse reclamecampagnes wisten zij hun nieuwe producten – chocoladerepen in mooie, luxe verpakkingen – aan de man, maar vooral ook aan de vrouw, te brengen. De basis voor de enorme groei van fabriek en rijkdom was gelegd. In 1890 had ‘Cadbury Brothers’ 1000 werknemers.

Goed doen

De Cadbury broers waren het als Quakers aan hun geloof verplicht om de arbeiders en andere minder bedeelden te laten delen in hun welvaart. Bij hun fabriek bouwden zij goede woningen voor de arbeiders en zij zorgden ervoor dat de arbeidsomstan-

digheden goed waren. Voor de verheffing van de arbeiders was er een bibliotheek. In de rustpauzes kon op het terrein bij de fabriek gesport worden: er was een zwembad en een cricketveld. De vader van Betty gaf in zijn vrije tijd bijbellen op een soort zondagschool en hij ondersteunde ziekenhuizen in de buurt. Toen hij had besloten om zelf een nieuw groot en luxer landhuis te laten bouwen schonk hij Moseley Hall, het soberder landgoed waar Betty de eerste acht jaar van haar leven met veel plezier gewoond had, aan een kinderziekenhuis, om hun patiënten in een gezonde omgeving te laten herstellen. In deze charitatieve geest werd Beatrice groot gebracht.

Vakanties

Hoewel uiterlijk vertoon met het bezoeken van theater en opera nog steeds taboe was, ging de familie Cadbury steeds vaker op vakantie. Eerst nog dicht bij huis, maar al snel volgden de verre reizen. Betty en haar familie waren daarmee eind 19e eeuw een uitzondering. Er was geen leerplicht, maar het hoofd van de school klaagde over haar vele afwezigheid in relatie tot dalende resultaten op school. Het gezin ging een aantal weken per jaar naar het familievakantiehuis in Engeland en daarna naar Zwitserland, Frankrijk en Italië en vervolgens zelfs twee keer naar Egypte en Palestina. Op de laatste reis – in 1899 – overleed haar vader in Jeruzalem aan de gevolgen van dyfterie, opgelopen in Egypte. Hij liet een erfenis na van in totaal 920.000 Britse Ponden (voor aftrek van belasting). In die tijd een enorm bedrag. Er waren acht kinderen, maar zij zouden – als ze dat wilden – hun hele leven niet meer hoeven te werken. De tragische afloop van de laatste reis weerhield moeder en dochters er niet van kort daarna weer op reis te gaan. Eerst op een soort bedevaart naar Jeruzalem. Zes jaar later bezocht Betty samen met haar moeder haar oudste zus in China. Die was met een Quaker-missionaris getrouwd.

Maar ook deze reis kende een tragische afloop. Betty’s moeder overleed op de terugreis op de boot doordat ze tijdens een storm van de trap af gevallen was. In 1907, op 23-jarige leeftijd, had Betty geen vader en moeder meer.

In de jaren daarna ging zij zich meer en meer wijden aan de verbreiding van het geloof. Ook daarvoor maakte zij weer verre reizen. In 1910 kwam zij in haar eentje met de Trans-Siberische spoorlijn terug uit Japan. Met het zoeken van een huwelijkspartner was zij helemaal niet bezig, hoewel ze er wel de leeftijd voor had. Toch heeft zij een paar jaar later jaren later door haar streven naar de verbreiding van het geloof Kees Boeke leren kennen.

Kees, de missionaris

Kees Boeke was als natuurkundig ingenieur voor zijn proefschrift in Londen terecht gekomen, maar hij raakte allengs van de wetenschap meer in het gelovige vaarwater. Hij kwam in aanraking met de Quakers, een soort geloof dat hij van huis uit wel kende. Zijn beide opa’s waren dominee en de opa van moeders kant was doopsgezind. Dat geloof had veel overeenkomsten met de Quakers. Uiteindelijk solliciteerde hij bij de Friends Foreign Mission Association om als Quakermisionaris naar Syrië uitgezonden te worden. In de sollicitatiecommissie zat Betty. Niet lang daarna trouwden ze en in 1912 gingen ze samen naar Brummana, op zo’n 12 kilometer van Beiroet. Libanon was toen nog onderdeel van Syrië. Betty was op een eerdere reis al eens in die missiepost geweest. Met het rijtuig waren ze vanaf de boot vier uur onderweg. Je kon vanaf de berg de Middellandse Zee zien. Kees en Betty zaten niet zonder middelen om hun missiepost in te richten. De Quakers hadden daar het nodige geld voor beschikbaar. De Steinwayvleugel kon zelfs mee, de laatste 12 kilometer in een kist op de rug van een kameel!

Het uitbreken van de 1^e Wereldoorlog noodzaakte Kees en Betty om al snel weer terug te keren naar Engeland. Hun eerste kind Helen maakte die zeereis in oorlogstijd mee.

Hoogzwanger

Betty Boeke had dus al het nodige meege-maakt toen zij in 1918 met de boot naar Nederland kwam. Zij schrok niet terug voor een gevaarlijke reis, zelfs niet met vier jonge kinderen. Maar de reis die zij daarna ondernam had mogelijk nog meer risico's. Samen met Kees keerde zij zich steeds meer af van de overheid. In 1920 zat ook Betty, terwijl ze hoogzwanger was, twee weken in de gevangenis in Utrecht, omdat zij op straat in Utrecht een antikapitalistische 'staatsondermijnende' toespraak had gehouden. In de jaren daarna ging ook zij mee in de verdere radicalisering. Het gezin betaalde geen belasting meer, omdat de overheid daarmee ook het leger bekostigde. Dit had tot gevolg dat een paar keer hun hele inboedel verkocht werd. Consequent als ze waren, zagen ze ook af van het gebruik van post, telegraaf en geld. Kees en Betty werden van 1923 – 1933 als vijanden van de Nederlandse Staat gezien.

De kinderen hadden in meer of mindere mate te lijden onder deze keuzes van hun ouders. Het maakte indruk als de politie kwam en de hele inboedel op straat gezet werd, als er niet genoeg te eten was of als zij in afgedankte kleren van anderen moesten lopen. In het boek wordt niet duidelijk hoe Betty dit als moeder ervaren heeft. Zij had haar kinderen in welvaart kunnen laten leven. Daar koos zij niet voor. Zij heeft in 1922 haar fortuin weggeven. Haar geld was in 1919 nog gebruikt om op hun terrein naast het Boschhuis het zogenaamde Broederschapshuis te laten bouwen. Dit was bedoeld als een centrum voor bezinning en als ontmoetingsplaats voor de internationale vredesconferenties. Dit huis heeft in de jaren daarna vele bestemmingen gekend en is vele

malen verbouwd. Het is nu een soort 'wellness'-centrum, Sweelincklaan 1, op de hoek met de Beetslaan. Tussen dat pand en het Boschhuis is het stuk bos dat er lag toen Kees en Betty er kwamen wonen en dat ook door hen gekocht was, verdwenen. Er staan nu twee moderne kantoorgebouwen.

Fortuin weggeven

In het boek van Fiona Joseph wordt beschreven hoe Betty in 1920 een brief aan de arbeiders van de Cadburyfabriek schreef en die aan haar halfbroer, die toen directeur was, heeft opgestuurd met de vraag om deze onder de arbeiders te verspreiden. Betty schreef dat zij wilde afzien van haar particuliere bezit van de aandelen en dat zij deze wilde overdragen aan de arbeiders. "We did nothing to earn this money and it only came to us through inheritance." Dat was schrikken in Birmingham. Er werd nog steeds goed voor de arbeiders gezorgd, maar dit ging wel veel verder. Kees en Betty wilden dat de aandelen collectief eigendom van de arbeiders zouden worden en beheerd voor de zaak van vrede en internationalisme. Zij wilden ook een aanzet geven tot zelfbestuur van de arbeiders in hun fabriek. Het zal niet verbazen dat haar broer Barrow deze brief onder zich hield en Betty – zijn jongste zus – vroeg om naar Birmingham te komen om haar schrijven nader toe te lichten tegenover de directie. Zij ging, alleen, omdat Kees nog steeds Engeland niet in mocht.

Broer Barrow hoopte haar te overtuigen dat zij niet de goede keus maakte. Ten eerste kon zij de gewone aandelen niet overdragen buiten de familie. Als tweede argument werd aangevoerd dat de arbeiders van Cadbury goede arbeidsomstandigheden kenden, niet onderdrukt werden en dat de familie met het verdiende geld veel charitatieve doelen steunde. Als derde punt werd naar voren gebracht dat het niet in het belang van de kinderen van Kees en Betty was. Die hadden ook

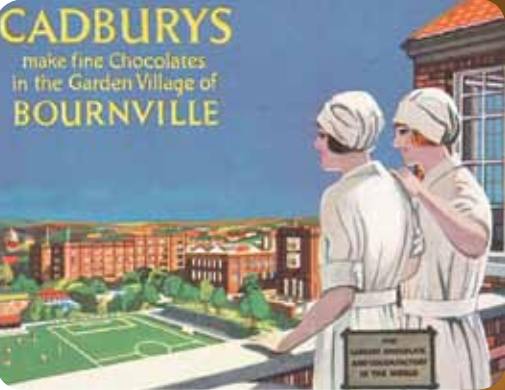
recht op een leven in redelijke welvaart en een goede opleiding. Bovendien werd door hun ouders op deze wijze hun erfdeel ontnomen. Dit werd later werd dat zelfs door een Nederlandse advocaat ondersteund: de kinderen konden later als ze dat wilden hun erfdeel opeisen. Dus het kon niet zomaar weggeven worden.

De goed onderlegde vertegenwoordiger van de arbeiders stuurde Betty een brief waarin hij haar liet weten dat maar 5 -10% van de arbeiders haar standpunt over de revolutie deelde en dat deze overdracht de arbeiders ook niet zou helpen. Hij kwam ook op voor het belang van haar kinderen. Deze brief was voor Betty een streep door de rekening.

Het zal ook duidelijk zijn dat de door haar verlangde verspreiding van de brief van zes kantjes onder de inmiddels 6000 arbeiders door de directie niet als wenselijk gezien werd. Iedereen zou zo ook te weten komen wat Betty en haar broers en zussen als aandeelhouders met gewone en preferente aandelen jaarlijks aan inkomen hadden. Dat was niet gering: 3000 Britse Ponden. Maar Fiona Joseph vermeldt dit niet in haar boek.

De Trust

Het idee om een Trust (een soort stichting) te vormen waarin de aandelen ondergebracht zou worden en waar de arbeiders in het bestuur vertegenwoordigd waren, sprak Betty niet aan. Zij wilde volledige

Algemeen

afstand doen. Zij bleef dus bij haar standpunt. Maar in Birmingham wilden ze ook niet wijken. Uiteindelijk is er een compromis bereikt. De aandelen werden in een Trust ondergebracht. In het bestuur zat een vertegenwoordiger namens de familie Boeke, een vertegenwoordiger namens de arbeiders en een vertegenwoordiger van de Cadbury's. Zolang Betty nog leefde gingen de dividenduitkeringen van haar aandelen naar het collectief van de arbeiders. De opbrengst van een deel van de aandelen werd gebruikt voor de hulp aan de slachtoffers van de Winteroorlog in Rusland.

Het bestuur van de Trust moest een bestemming aan de gelden geven. Hogere lonen of een storting in de stakingskas vielen daar niet onder. Vredesprojecten wel. Ook aanvragen voor subsidie van vredesconferenties in Bilthoven en voor een bijdrage geleverd aan het eerste Werkplaatsgebouw werden ondersteund. En het welzijn van de familie Boeke stond iedere keer als punt 1 op de agenda van de bestuursvergadering. Waar nodig ondersteunde de Trust het gezin, soms zelfs zonder dat Kees en Betty dit wisten. Voor Betty en Kees was het belangrijkste dat zij af waren van dit particuliere bezit.

Fiona Joseph

Het boek van Fiona Joseph is interessant door de beschrijving van de jeugdjaren

van Betty, maar vooral door het relaas over het weggeven van de aandelen en de Trust: de correspondentie van Betty en de reactie in Birmingham daarop. Fiona heeft hiervoor de bedrijfsarchieven van Cadbury geraadpleegd. Het geeft ook wat meer inzicht in de rol van Betty in de radicale jaren, maar geen nieuwe gezichtspunten. Fiona beschrijft ook het begin van De Werkplaats, de bepalende jaren dertig, De Werkplaats in oorlogstijd en het verschil van mening tussen Betty en Kees over de voortzetten van de school toen de joodse kinderen niet meer naar de school mochten. Zij eindigt met het vertrek van Kees Boeke als leider van de school en de tweede reis naar Libanon. Maar dit verhaal is al meer bekend en daarom niet zo interessant als het eerste deel. Voor het Engelse publiek ligt dit mogelijk anders.

In het boek wordt niet verklaard waarom Betty de radicale keuzes heeft gemaakt die haar eigen welzijn en die van haar kinderen in de waagschaal stelden. Welke rol speelde het vroegtijdig overlijden van haar ouders hierin? Was het een logische volgende stap van een dochter van ouders die zelf al vooruitstrevende keuzes maakten? Maar hoe zat dat dan met de kinderen van andere vooruitstrevende Quakerondernemers? Is daar hetzelfde te zien? Natuurlijk was er de invloed van haar man Kees, maar in hoeverre was die bepalend? En welke rol speelde haar eigen opvoeding, levensvisie en standvastige karakter? Zij was de stabiele factor in het gezin. Zij had geleerd veel over te hebben voor de verbreiding van het geloof. Ik heb de indruk dat zij volledig achter de keuzes stond die zij samen met Kees gemaakt heeft en haar missie om de wereld te verbeteren tot het uiterste heeft doorgevoerd, ook al ging dat ten koste van haar zelf en haar eigen kinderen. Betty was een zeer bijzondere en sterke vrouw.

Het is jammer dat er geen foto's in het boek zijn opgenomen. Die hadden het historische beeld kunnen verrijken.

Bestellen

Het boek van Fiona Joseph is in 2012 uitgegeven door Foxwell Press. Het kan via de Bilthovense Boekhandel besteld worden. Via Amazon.com kan het ook zelf besteld worden in Engeland. ISBN 978-0-9570934-1-6

Biografie Kees Boeke

Dit verhaal van het leven van Betty Boeke-Cadbury maakt erg nieuwsgierig naar de biografie van Kees Boeke. Oud-werker en historica Daniëla Hooghiemstra die al verschillende boeken heeft geschreven gaat op 11 januari 2013 aan de Universiteit van Amsterdam promoveren op het leven van Kees Boeke. In haar boek wordt in een grondige studie nader ingegaan op zijn jeugd in Alkmaar, de studie in Delft, zijn overstap naar Londen en zijn leven samen met Betty. Daarin wordt op veel van de thema's die door Fiona Joseph zijn beschreven veel dieper ingegaan. Ook de Boeke-Trust komt uitgebreid aan de orde en de oorlogsjaren en de wederopbouw na de oorlog met de komst van de prinsesjes Beatrix, Irene en Margriet. Daniëla eindigt met het vertrek van Kees Boeke van De Werkplaats en zijn laatste grote project: het boek de Tiendesprong. Het is een veelbelovend verhaal dat ook in de landelijke pers naar verwachting de nodige aandacht zal krijgen. Een week na de promotie zal in de Grote Zaal van De Werkplaats Daniël een presentatie van haar boek geven. Nadere informatie hierover volgt.

Wij in het heelal

Het boek van Kees Boeke "Wij in het heelal, een heelal in ons" is inmiddels uitverkocht. We streven naar een herdruk bij het verschijnen van de biografie van Kees Boeke in januari.

Jos Heuer

Reünie, na 50 jaar terug...

Na 50 jaar terug naar de basisschool

Hallo bijzondere Werkplaats, ik omhels je, wat ben je goed voor mij.

Een foto, die bij verrassing terug in m'n leven komt, van onze excursie naar Schiphol in 1961. Deze foto is de start van m'n zoektocht naar onze groep. Als ik de vergeten foto zie en voorzichtig naar die lieve koppies kijk, stroomt er een groot gevoel van liefde naar die kinderen. Wat zijn ze klein en wat zien ze er kwetsbaar uit. Ik zie mezelf staan op de trap van het vliegtuig naast Jon. Waar is Jon? Hoe gaat het eigenlijk met iedereen?

Daar zitten we.... opeens weer op de WP. Gelanceerd in de tijdmachine terug in het jaar 1961 en we zijn een 8 jaar oud. Jeetje, het klaslokaal van Aukje lijkt nog

echt ons eigen lokaal van vroeger, van Nora de Groot. De stoeltjes zijn wel heel klein, of zijn wij misschien veel groter?

De werkelijkheid is..... wij zijn nu in 2012 en 58 jaar oud. Zo oud?

Het is zaterdag 1 september 2012 en we hebben een reünie met onze klasgenootjes uit 1961. We komen uit alle landen aangevlogen, één dag terug op ons WP-nest.

Bjørn Kooper en Bart Jongejan uit Denemarken, toevallig allebei getrouwd met een Deense dame. Jon Wellerdieck uit de USA, verhuisd uit Bilthoven omdat hij een interessante baan kon vinden in Amerika. Monique Haamke uit Frankrijk.

De ontmoeting is warm en er is meteen een gevoel van verbinding. We zitten in het buitentheater in een kring. Veel

van ons uit dezelfde groep vanaf de kleuterschool. En een groot aantal is doorgedaan tot en met het eindexamen middelbare school. Echte Werkplaats kinderen.... We willen samen een vuur aansteken als symbool voor onze blijvende band.

Mijn gevoelens gaan alle kanten op. Wat voel ik me thuis en welkom tussen deze mensen. We halen herinneringen op. Kattenkwaad, maar ook iets dat ons misschien dwarszit en na 50 jaar toch even naar de oppervlakte gehaald moet worden. Het is zo vertrouwd om met elkaar in de kring binnen in ons klaslokaal te zitten.

Alles komt naar boven. De Rondzeg, het Weekbegin, aidai (als ieder deed als ik), je linkerhand opsteken als je om stilte vroeg, in plaats van ssssttt ssssttt te zeggen. Volksdansen, de zelfgeschreven musical, de kerstmaaltijd in de grote zaal, de hoofdplons, de straf die bestond uit bord schoonmaken, prullenbakken legen, het schoolplein vegen (altijd iets nuttigs doen). Van m'n 5e tot m'n 18e op de WP les gehad. Ik denk niet dat ik m'n draai zou hebben gevonden zonder de eigenzinnigheid en moed van de WP. Dankjewel Kees Boeke, voor alles.

Hieronder een aantal stukjes die de oud-werkers hebben geschreven op 1 september.

Mike: "Ik ben Mike, heb in m'n kinderjaren op de WP gezeten. Wat ik geleerd

Foto: Magda Buining

Bjørn: "Weer terug thuis in Denemarken- wat een boel gedachten stormen er door mijn hoofd. Het was enorm indrukwekkend om jullie allen weer te zien, en ook te ervaren, dat al mijn persoonlijke dingen, herinneringen, van mijn vroege jeugd 50- 55 jaar geleden, niet alleen in mijn hoofd zitten, maar dat ik al die ervaringen deel met jullie, dat er anderen zijn, die hetzelfde hebben beleefd als ik. Als kind ben je je niet van zoiets bewust, maar als bijna 60-jarige waardeer ik het zeer te weten dat er anderen zijn met gemeenschappelijke ervaringen en achtergrond. Dank jullie wel. En het was leuk om Jon's muziek in de auto op de terugweg te horen, jullie kunnen goed zingen, leuk, al die oude nummers".

Marga: "Het was een heel inspirerend samenzijn! Na 50 jaar elkaar en de WP terug te zien. De levensverhalen van iedereen, de eigen weg die iedereen gevolgd heeft. De ruimte van eigenzinnigheid, het gelijkwaardig zijn aan iedereen, openheid, je mond open doen, wie je ook voor je hebt. Dat hebben we allemaal van de Werkplaats meegekregen. Fijn om hier weer op de WP te zijn."

Magda Buining en en John van der Kooij (oud-werkers)

heb is vrij denken en je instinct en gevoel achterna gaan, jezelf blijven."

Bernard: "Goede WP, vele malen in gedachten langsgekomen later. Gelijkwaardigheid heb ik er van meegekregen in mijn beleving van alle dag. Handen, hoofd en hart. Ik heb het er machtig gehad. Nog af en toe de geur van schoolmelk (Met Melk Meer Mans), van goedkope plastikken (de eerste!) placemats, twinkelende sterren, vanaf het schoolplein 'Werk toch mee met de Werkplaats', onze WP."

Yvonne: "Bijzonder om je oude klasgenoten na 50 jaar weer te zien. Toch zijn ze eigenlijk niet echt veranderd. Wel wat ouder om te zien, maar nog steeds de WP-geest met zich meedragend. Vrijheid, creativiteit, ondernemingszin, openheid en vooral 'samenzijn' zijn de pijlers waarop we allen ons leven hebben gebouwd. Het was fantastisch!!"

Miranda: "Heel erg bijzonder om in deze tijd toch de intimiteit van de oude groep te voelen. Zo thuis met elkaar. En heerlijk om te horen hoe iedereen zijn plekje in de wereld heeft gevonden. Toen ik de

Jan Steenlaan op kwam rijden, onmiddellijk weer wist dat hij 1 km lang was, destijds met onze klas opgemeten met onze zelfgemaakte houten meetlat."

Christa: "Grappig dat er 50 jaar voorbij zijn gegaan, maar toen we elkaar zagen de tijd toch stil leek te staan. Alles lijkt zo vanzelf te zijn. Ik ben gelukkig."

Bart: "Vandaag zijn de werkers die meer dan vijftig jaar geleden op de foto zijn gezet bij een Schiphol-excursie, weer bij elkaar geweest. We hebben elkaars verhaal van vijftig jaar leven gehoord en waren geroerd, verrast en blij. Iedereen is goed op z'n pootjes terecht gekomen. En vertelde dat de WP veel heeft betekend voor hun levensloop."

Hans: "Mooi om elkaar weer na 50 jaar te ontmoeten en te zien hoe je elkaar nog steeds herkent. Ook om te merken dat er echt een WP-cultuur is. Dit smaakt naar meer."

Ton: "De reünie was een topervaring (veel mooier dan gedacht). Tijdens de reünie groeide het besef dat de WP een belangrijke factor geweest is in mijn vorming. Bedankt."

Algemeen

Werk dan mee in De Werkplaats

Personalia

Karen van Tol, medewerker groep 5/6. Dochter van Cor van Tol (oud-werker/de Bron). Moeder van Matthijs en Lotte, oud-werkers. Partner van Ronald medewerker 7/8.

Basis- en middelbare school

Nieuwe Baarnse School, De Werkplaats

In het onderwijs / op de WP sinds

1996; Maart 2010

Waarom heb je voor het onderwijs gekozen? Waarom heb je voor de WP gekozen? Wat inspireert je uit de WP-geschiedenis? Een mooie belevenis. Het belangrijkste van werken op De Werkplaats is voor mij, dat je kan bijdragen dat iedereen met plezier naar school gaat en naar huis. Kinderen, ouders en medewerkers. Maar wat is nou plezier en waar leidt dat toe? Plezier? Het klinkt haast oppervlakkig.

Plezier is een vaag begrip en de voorwaarden om plezier te beleven zijn voor iedereen verschillend. Volgens mij is je veilig voelen daarbij voor iedereen een basale voorwaarde. Veiligheid, niet de baas spelen over elkaar, vrede, onder de mensen een welbehagen. Het is dan ook geen toeval dat ik werk op een school die opgericht is als vredesschool, waar Cito scores niet prevaleren boven het pedagogisch klimaat.

De media staan vol over het feit dat onderwijs en opvoeding moeten veranderen. De maatschappij is veranderd, kinderen zijn veranderd. Het gaat om prestaties. Targets moeten gehaald worden. Is dat zo? Het zal wel. Moet ik als medewerker daarin meegaan?

Als ik in de bosrand loop tijdens pleinwacht zie ik nog steeds 'dezelfde' kinderen. Ze bouwen samen hutten, ze vinden het wiel opnieuw uit en klimmen in bomen etc. Ik denk dat Kees Boeke, in zijn tijd, de kinderen hetzelfde zag doen en er met evenveel plezier naar keek. De gesprekken in de kring zijn variaties op tijdloze gesprekken over gevoelens die kinderen hebben. De verhalen die mijn vader vertelde over zijn jeugd op de WP, lijken op de mijne en die van mijn kinderen. Ze gaan niet over behaalde prestaties, maar over geboden kansen en ontmoetingen die je gevormd hebben tot de persoon wie je bent.

Kansen die je elk kind zou gunnen en wensen. Inderdaad samen leren en creëren. Helaas is dit laatste niet vanzelfsprekend in onderwijsland. In een oud krantenartikel staat Kees Boeke omschreven als een kleurrijke,

onaangepaste figuur die zich niet stoort aan de overheid, gezag en gekoesterde heilige huisjes. Als ik dat lees denk ik, ja dat zijn de mensen waar de maatschappij behoefte aan heeft. Mensen die hun eigen hersens gebruiken en zelf bepalen wat ze willen en die vrijheid geven aan anderen. Geen volgelingen of meelopers maar kritische, originele denkers.

En waar leidt al dat plezier naar toe? Zit de maatschappij daarop te wachten? Moeten we geen andere eisen gaan stellen aan het pedagogisch klimaat op de Werkplaats? Nee! Dit plezier geeft ons geïnspireerde kinderen en volwassenen. Die van elkaar en met elkaar willen leren. Met hoofd, hart en handen werken aan een mooie, vreedzame toekomst met 'mooie' mensen. Niet alleen op De Werkplaats of voor jezelf, maar voor iedereen op de wereld. Een kleurrijke wereld met kleurrijke figuren. Dat waren de idealen van Kees Boeke en dat zijn de mijne, en daarom ga ik met plezier naar mijn werk en naar huis. Elke dag werken met elkaar aan de toekomst: een mooie wereld voor iedereen. Misschien vaag maar nog altijd actueel en zinvol en zeker de moeite waard!

Algemeen

Personalia

Emanuel Schuler. Ik ben 51 jaar geleden geboren in Groningen; daar zat ik op de kleuterschool. Op mijn vijfde ben ik naar Zeist verhuisd, alwaar de leidster van de kleuterschool vond, dat ik – wegens een overmaat aan fantasie – maar naar een 'bijzondere' lagere school moest. In 1968 begon ik op de WP in wat nu groep 3 heet. Ik geloof dat wij de laatste 'enkele' jaargroep waren. Ik heb goede herinneringen aan medewerkers als Joke, Bertie, Agaath en Wiek. Vanzelfsprekend ging ik ook het middelbaar ('Geel' zei Wiek altijd) op de WP doen; in 1974 kwam ik in de brugklas. Heerste er op de lagere school

nog een ietwat oubollige post-Boeke-sfeer, op het middelbaar waren de jaren '60 en '70 inmiddels in volle hevigheid losgebarsten: bij de kapstokken kon je zowat tegen de hasjdampen aan gaan staan. Die vrijgevochten, anarchistische sfeer leidde wel tot allerlei initiatieven van werkers en medewerkers. De onderlinge afstand was soms zeer klein; ik zou zelf als medewerker nu toch niet meer met werkers in de kroeg gaan zitten – wat toen niet ongewoon was. En dan stak je tussen al die nevenactiviteiten door toch nog wat op; onder meer bij medewerkers die nu nog actief zijn, zoals Jos Heuer en Rob van 't Land. Veel heb ik geleerd van persoonlijkheden als Yge Heringa(g)s, Liesbeth Georgana (gr) en Ton Faas (du) – de eerste twee helaas veel te jong gevelde. Vermeldenswaard is, dat in mijn tijd als werker twee tradities begonnen: de Rome-reis (een initiatief van onze mentor Vera Veul) en natuurlijk de musical, waarmee Francine in haar eerste jaar op school (1978) begon. In het onderwijs sinds Stage in 1986 – ook op de WP (makkelijk want dichtbij). Later mocht ik – inmiddels afgestudeerd en met een half baantje aan de Universiteit – in het najaar van 1989 Francine deels vervangen, waarvan ik toch wel een tikje

vermoeid raakte – zo ging de val van de Muur bijna aan mij voorbij – zodat ik de conclusie trok: middelbaar onderwijs, leuk voor iemand anders... (Volgde 'n intermezzo als docent in tijdelijke dienst en onderzoeker aan de Universiteit van Utrecht)

Waarom heb je voor het onderwijs gekozen?

Tja, de uitkeringsinstantie begon in mijn nek te hijgen, zodat ik eerst driekwart jaar vervangen heb bij de burens (HNL) ...

Werkzaam op de WP sinds

... waarna ik in 1996 Paul van der Heijden mocht opvolgen, die gebruik ging maken van VUT, and ever since I've hung on by the skin of my teeth. (Maar ik weet nog steeds niet wat ik later worden wil ...)

Waarom heb je voor de WP gekozen?

Ik roep altijd dat het een sekte is ... (Maar die speciale sfeer, met name de omgang tussen werkers en medewerkers, tref je eigenlijk nergens anders aan ...)

Wat inspireert je uit de WP-geschiedenis?

Ik vertel in de les wel eens dat Kees Boeke eigenlijk een semi-totalitaire utopist was, sowieso eerder een maatschappijhervormer dan een onderwijsvernieuwer – de WP als voorpost van het Koninkrijk Gods, zeg maar. Tegelijkertijd spreekt het idee dat je iets meer bent dan een u-vraagt-wij-draaien service-instelling met klantjes, maar samen (werkers en medewerkers) een gemeenschap vormt, mij juist wel aan ...

Een mooie belevenis

Tja, ik kan hier de voorstellingen noemen die we elk jaar maken, of de Rome-reizen; maar de mooie dingen gebeuren meestal heel onverwachts – zomaar als je lekker aan het werk bent in klas of domein ...

Foto: Peter Lanser

De oud-werker: Marte Kaan

Marte Kaan (1977) studeerde psychologie aan de Universiteit van Amsterdam en werkt sinds enige jaren als freelance journalist voor onder meer nrc•next, Vrij Nederland, onzeWereld, Opzij, Psychologie Magazine en LINDA. Ze schrijft over literatuur en psychologie.

Jugaad op de WP

Ik was geen kind dat zomaar de klas uit liep. Ik was wel een kind dat graag de klas uit wilde kunnen lopen. Dat maakte de WP voor mij de ideale plek. Als alles mag, waarom zou je dan nog?

Judoën heet dat, leerde ik tijdens mijn studie psychologie: een cliënt met paradoxale technieken motiveren. Ik dacht daarbij altijd aan een koppig paard dat de hoeven steeds steviger in het zand duwt wanneer je aan zijn halstertouw trekt. De meeste dieren, en mensen, reageren beter op een tactvolle, zachte hand dan op kracht.

Naast vrijplaats was de WP een Luilekkerland voor creatievelingen, er werd genaaid, gekookt, geschilderd, geacteerd. Met dit alles deed ik niet mee. Ik heb twee linkerhanden en was te schuchter voor het toneel. Ik las en vond de lessen Nederlands stiekem geweldig. Mijn mondeling over Mulisch' De ontdekking van de hemel vond ik te gek. En als iedereen knarsetandend boven een wit papier hing tijdens het schrijven van een opstel, schreef ik er driftig op los.

Toen ik na mijn psychologiestudie een paar jaar als broekie-therapeut aan de halsters van onwillige cliënten had

getrokken nam ik eindelijk het besluit om te gaan schrijven.

De vaart zit erin. Ik schrijf voor kranten en bladen. Heb twee jaar geleden een essaybundel gepubliceerd en ik werk op dit moment aan een serie korte verhalen.

Sinds een half jaar woon ik met mijn man en onze twee dochters in India waar we beiden werken als journalist. Door hier te wonen krijg ik dagelijks een nieuw perspectief op het wonder van het menselijk bestaan. Hoe mensen overleven, wat er allemaal mogelijk is. Niet op de manier waarop er in Nederland dingen mogelijk zijn, via de logische, beredeneerbare weg, maar langs ondoorgroondelijke routes. Verwacht niet te veel en ga nergens vanuit, alles komt uiteindelijk goed maar nooit op de manier waarop je dacht. Er bestaat zelfs een Hindi-woord voor: 'Jugaad', en ergens hierin resoneert de filosofie van de WP.

Een bijkomend effect van dit avontuur is dat ik, nog meer dan voorheen, de waarde van relaties - vriendschap, gezin, familie - voel. Hoe *corny* het ook mag klinken, het kunnen opbouwen en onderhouden van warme, vruchtbare banden is een van de belangrijkste ingrediënten voor een bevredigend leven.

Dit werd voorgeleefd door veel docenten van de WP. Ik herinner me hun oprechte en betrokken houding. Hoe serieus je genomen werd. Ik weet bijvoorbeeld nog goed dat mijn middelbareschoolliefde

en ik tijdens de Romereis - allerhoogste hoogtepunt van de Vwo-loopbaan - alle moed hadden verzameld om te vragen of we misschien samen op een kamer mochten slapen. De betreffende docent weigerde ons verzoek. Maar dat deed hij op een manier waardoor we ons niet voor onze vraag hoefden te schamen. Kleine gebeurtenis, grote herinnering.

*Boek: Lang leve de liefde - over de donkere kant van verliefdheid, hartstocht en verlangen. Uitgeverij Ambo. Midprice-editie: € 10,-
Website: <http://martekaan.wordpress.com>*

Algemeen

Dag groep 8, hallo brugklas

In het laatste jaar van de basisschool word je er helemaal voor klaargestoomd: de overstap naar het middelbare onderwijs. Je komt in een nieuwe klas, je krijgt een kluisje voor je spullen en je bent weer een van de kleinsten van school. Lars, Madouc, Sander, Zoey en Ikram kunnen erover meepraten. Zij zitten sinds enkele weken op de Werkplaats in team 1 in klas 1A. Aan hen de vraag: waarom de WP en hoe is het hier?

Fijn gevoel

Voor Madouc en Zoey was het een vanzelfsprekende keuze. Zij komen van onze basisschool vandaan. "Bijna iedereen uit onze klas is naar de WP gegaan, ook omdat we voorrang krijgen". Zoey heeft alleen de open dag van het Amadeus bezocht, maar het idee

om de hele dag met computers bezig te zijn deed haar afhaken. Madouc heeft zelfs geen enkele open dag van een andere school bezocht. Sander komt van de Montessorischool en Lars van de Julianaschool, beide in Bilthoven. Zij hebben de open dagen bezocht van het Christelijk Lyceum in Zeist en Het Nieuwe Lyceum. Allebei hadden ze een fijner gevoel bij De Werkplaats. Er is meer ruimte voor creativiteit en je kan jezelf zijn.

Goede sfeer

De eerste schooldag was voor iedereen meteen al leuk. Zoey en Madouc kenden natuurlijk al veel mensen, dus dat scheelde. Maar ook voor de eerstejaars die voor het eerst een stap binnen onze school zetten viel het reuze mee. Sander

had zelfs zin om te beginnen. Net als de rest is hij blij met zijn schoolkeuze: "Ik zit in een leuke klas. Er hangt een goede sfeer. Ik heb nog niet meegemaakt dat er pesterijen zijn of dat er populaire groepjes zijn die de dienst uit maken. Dat hoor je wel eens op andere scholen."

Tips

Wat is anders in vergelijking met de basisschool? Zoey legt uit: "Nu heb je huiswerk. Op de basisschool hoefde ik nooit iets te doen na schooltijd. Je moet jezelf daarom organiseren. Wanneer moet je beginnen met leren voor testen? Hoe zorg je ervoor dat je taken op tijd af zijn? Als je daar nog geen ster in bent, dan leer je dat wel in de eerste periode". Lars vult aan: "De grote hoeveelheid vakken is zeker wennen, maar voor mij werken de weektaken heel fijn. Ik weet precies wat ik voor welk vak moet doen". Voor toekomstige brugklassers heeft het vijftal heeft nog wat tips. "Pas goed op je schoolpas en je kluissleutel. Wees niet bang voor de eerste schooldag". Ikram verzekert: "Het is echt heel leuk. En blijf vooral jezelf."

Janine Scholte
(medewerker Frans team 3)

Foto: janine Scholten

Kwaliteit van onderwijs

Een veelomvattend en tegelijk ongrijpbaar begrip.

Ik denk dat ik het gedachtegoed van de Werkplaats, van de medewerkers, werkers en ouders goed verwoord en tegelijk recht doe aan onze traditie en opdracht als ik dat steeds op de volgende wijze omschrijf. De kwaliteit van het onderwijs van de Werkplaats wordt gerealiseerd in de rugzak die werkers meenemen als ze de school verlaten. In die rugzak zitten de rozen voor elk Werkplaatsjaar, een waardevol diploma en een schat aan ervaringen, ontdekkingen en inzichten. Die kwaliteit moet steeds bewaakt en gegarandeerd worden.

Kwaliteit bewaken

Bewaken, bevechten wellicht omdat wisselvallig overheidsbeleid daar gaten in dreigt te schieten.

Op het moment waarop ik deze bijdrage schrijf worden net de contouren bekend van het formatieakkoord. Duidelijk is in elk geval dat de stimulans voor de maatschappelijke stage geschrapt zal worden. Maatschappelijke stage is een mooi instrument om werkers vanuit een beschermde en veilige omgeving kennis te laten maken met 'goed doen om niet' en delen van de samenleving waar ze niet zomaar vanzelf mee in aanraking komen (ouderenzorg, zorg voor natuur en milieu, zorg voor de directe omgeving et cetera.). Die stage was al onderdeel van het programma van de Werkplaats voordat de overheid in 2007 besloot dat het verplicht onderdeel van het onderwijs moest worden. Dat zal ook zo blij-

ven, ook nu de verplichting en daarmee de financiële tegemoetkoming waarschijnlijk gaat verdwijnen.

Tegelijkertijd is het laatste wetsvoorstel van demissionair onderwijsminister Van Bijsterveldt onderwerp van gesprek in onderwijsland: zij beoogt afschaffing van het vak CKV voor Havo en Vwo en van het vak ANW voor Vwo. Afkortingen zeggen wellicht niet zoveel maar in de kern komt het wetsontwerp neer op het volgende: geen verplichte algemene culturele vorming meer als onderdeel van het onderwijsprogramma van leerlingen die een Havo- of een Vwo- diploma gaan behalen, geen inzicht meer in natuurwetenschappelijke verschijnselen meer voor alle leerlingen met een Vwo-diploma. De argumentatie wordt gezocht in het feit dat scholen meer tijd en ruimte moeten besteden aan de kern van hun opdracht: het onderwijs in de kernvakken Nederland, Engels en wiskunde. Natuurlijk maken scholen hun eigen keuzes en de Werkplaats zal bij de inrichting van het onderwijsprogramma blijven kiezen voor de brede invulling van de opdracht.

Maar kenmerkend voor deze tijd is het wel: het overheidsbeleid richt zich op een smalle invulling voor het (voortgezet) onderwijs terwijl de ontwikkelingen in de samenleving vragen om breed opgeleide, creatieve en flexibele mensen. Gelukkig zijn er ook andere signalen: de Onderwijsraad (het belangrijkste adviesorgaan van de regering op onderwijsgebied) pleit voor aandacht voor vorming en burgerschap. De Universiteit Utrecht neemt aspirant-studenten serieus en

Foto: Willem Mes

vraagt naar hun motivatie en bewijzen daarvan in een traject van 'matching'. Werkers van de Werkplaats zijn daartoe goed toegerust.

Kwaliteit garanderen

Meetbaarheid en harde cijfers helpen daarbij in het onderwijs. Jaarlijks vragen we daarvoor de werkers naar de tevredenheid over hun school en hun onderwijs op een breed terrein. Ouders leggen we eens in de twee jaar een vragenlijst voor. Die onderzoeken bevestigen: ouders en werkers zijn op tevreden over de kwaliteit van de Werkplaats. De Werkplaats biedt een veilige leeromgeving waar werkers gezien en gekend worden. Recente opbrengsten van deze onderzoeken zijn te vinden op onze website.

Steeds meer scholen leggen verantwoording af over de harde gegevens met betrekking tot de onderwijskwaliteit. Een

Voortgezet
onderwijs

goede zaak en voor het dagblad Trouw aanleiding om te stoppen met de jaarlijkse publicatie van dergelijke gegevens in een onderlinge vergelijking van scholen. Een ander hard criterium is de waardevastheid van het diploma. Daartoe gebruikt de inspectie overzichtelijke criteria: een gemiddeld examencijfer en een gemaximeerd verschil tussen schooldeel en centraal deel van dat eindexamen. Wij hanteren het uitgangspunt dat het onze eer te na is als we onder het landelijk gemiddelde scoren. In de Havo-afdeling was dat de laatste jaren een probleem, vaste lezers van de WP-krant weten dat. Ik vind het fijn dat ik hier kan melden dat het Havoteam erin geslaagd is de resultaten weer op niveau te brengen en dat zij ook de zekerheid hebben dat het niveau behouden zal

blijven. De uitspraak van onze onderwijsinspecteur in juli 'Henk, breng mijn complimenten over aan het team' was dan ook niet aan dovemansoren gericht. Ouderraad en contactouders van team 5 hebben dat proces op de voet gevolgd en ook zij waren te spreken over geleverde inspanningen en bereikte resultaten. De Vwo-resultaten waren klinkend, het Vmbo kende een tijdelijke lichte terugval.

Kwaliteit ontwikkelen

Bij onze school hoort voortdurend zoeken naar mogelijkheden om actuele antwoorden te vinden op de vragen die de ontwikkelingen in de samenleving stellen aan onze werkers en naar nieuwe inzichten die ons onderwijs kunnen verbeteren. Ik noem hier drie voorbeelden:

met de lerarenopleiding van de Universiteit Utrecht zijn we een onderzoekstraject gestart om de kwaliteit van de begeleiding van het leren door medewerkers te verbeteren. Feedback geven, het inhoudelijk begeleiden van dat leren is daarin het speerpunt.

Wij versterken onze deelname in een traject van onderlinge visitatie door en met collega-scholen in de regio: medewerkers worden getraind in lesbezoek bij collega's op andere scholen en collega's van andere scholen bezoeken onze lessen om ons een spiegel voor te houden. In november is het de beurt aan de medewerkers van team 1 en team 2 om zo'n visitatieteam te ontvangen.

We maken een speerpunt van talentontwikkeling. De (landelijke) aandacht voor excellentie beperkt zich op de Werkplaats niet tot een exclusief deel van de leerling-populatie, maar richt zich op alle werkers. We zijn nadrukkelijk op zoek naar wegen waarlangs we elke werker kunnen helpen het eigen talent te ontdekken en - binnen onze mogelijkheden als onderwijsinstelling - dat talent verder te verkennen en te ontwikkelen. 'Elk kind te helpen worden wat het is.'

Henk Zijlstra

Foto: Melanie Brand

Rekenen op het VO

Moet dat Kan dat Wat is het? Wat doet de Werkplaats?

In een bedrijf komt 60% van de werknemers met eigen vervoer. Daarvan komt 14 deel met de fiets. Van deze fietsers is 30% jonger dan 40 jaar. Er zijn 36 werknemers jonger dan 40 jaar die met de fiets komen. Hoeveel werknemers heeft dit bedrijf?

Op 7 oktober 2009 heeft de toenmalig Staatssecretaris Van Bijsterveldt de Tweede Kamer per brief geïnformeerd over de invoering van de verplichte rekentoets in de eindexamens van het voortgezet onderwijs. Daarna is men invulling gaan geven aan de inhoud van dit besluit. Het gaat om de volgende domeinen: getallen, verhoudingen, verbanden en (meten en) meetkunde. Basiskennis en -vaardigheden kunnen leerlingen op verschillende niveaus beheersen. Voor rekenen/wiskunde zijn drie niveaus beschreven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen een fundamenteel niveau (F) en een streefniveau (S). Het niveau 2F heeft iedereen nodig om te kunnen participeren in de maatschappij en dus moeten alle werkers op het vmbo toets 2F doen en het niveau 3F is voor alle werkers op havo en vwo. Komend schooljaar (2013-2014) worden voor het eerst de geijkte examens en de verplichte rekentoets voor alle leerlingen afgenomen. De rekentoets bestaat voor een deel uit rekenwerk zonder rekenmachine en voor een deel met een (digitale, zeer eenvoudige) rekenmachine. Dat betekent dat alle werkers die dit schooljaar in klas vmbo-3, havo-4

en vwo-5 zitten in het eindexamenjaar twee maal de mogelijkheid hebben hun (digitale) rekentoets te halen. Maar ... de overheid geeft (de scholen en) deze werkers twee extra mogelijkheden in dit schooljaar. In maart en juni 2013 gaan deze werkers dus aan de bak. Halen ze deze toets? Dan zijn ze meteen klaar. Zo niet hebben ze nog (maximaal) drie kansen.

De toets is verplicht voor iedereen, ook voor werkers met (ernstige) rekenproblemen. Er zijn tot op heden geen dispensatiemaatregelen afgekondigd, anders dan extra tijd. De uitslag van het rekenexamen moet tenminste een 5 zijn.

Implementatie

Alle scholen in Nederland moeten nu invulling gaan geven aan beleid dat er toe leidt dat werkers de rekentoets halen. Probleempje: tot nu toe is er geen rekenvak op het voortgezet onderwijs. Er wordt ook niet veel extra geld voor de scholen gereserveerd. Elke school zoekt dus zijn eigen manier. Sommige scholen doen niets, anderen geven een pak papier mee naar huis. Wij, op de Werkplaats, zijn twee jaar geleden begonnen met enig rekenen in de onderbouw tot en met vier vwo. We weten door deze diagnostische toetsen al aardig wat we 'in huis' hebben. Dit schooljaar breiden we het uit naar alle klassen. In totaal reserveren we ongeveer een halve fulltime baan hier voor. Dit lijkt veel maar het is (financieel) onmogelijk alle werkers een rekenuur te geven. Werkers krijgen dus wel enige hulp, maar zij zullen zelf ook (thuis) veel moeten doen.

Groepen

In de komende tijd proberen we in alle klassen drie groepen te onderscheiden. In de eerste groep zitten de werkers die gezien hun opleiding en leerjaar voldoende niveau hebben om de toets op eigen kracht te halen. Zij hoeven alleen hun rekenvaardigheid te onderhouden. Zij krijgen enig (verplicht) oefenmateriaal en verplichte diagnostische toetsen. In de tweede groep zitten werkers die regelmatig aan rekenen moeten werken, middels een verplicht uur en met enige hulp. Tenslotte is er een derde groep, de werkers die duidelijk uitvallen op de diagnostische toetsen, we proberen middels onderzoekjes en extra hulp de werkers hulp te bieden. Lukt dat niet en krijgen we het idee dat de rekenvaardigheid een belemmering zal zijn voor de (vervolg-) opleiding, dan komt er een gesprek/advies aan werkers en ouders over hoe verder. Externe hulp? Onderzoek? We hopen natuurlijk dat de eisen van de overheid niet zodanig worden dat er veel werkers hun opleiding niet zouden kunnen afronden door de rekentoets.

Materialen

Laminaat Actie
Uitstekende kwaliteit
4 kleuren en 10 jaar garantie
Gratis ondervloer, plaklijst en bezorging.
van € 22,85 voor **€ 13,90** per m².
Dit laminaat is te koop in dozen met 1,5 m².

Voortgezet
onderwijs

Amber gaat een nieuwe laminaatvloer leggen in haar kamer. De afmetingen van haar kamer zijn 4,20 bij 3,75 meter. Ze maakt gebruik van de Laminaat Actie uit haar krant. Hoeveel euro kost haar nieuwe vloer?

We maken gebruik van diverse materialen. Deze keuze baseren we natuurlijk op bovenstaande groepen: welke groep heeft wat nodig? Maar ook op heel pragmatische: wat is beschikbaar? Sommige klassen werken dus met uitgeleend papieren materiaal en digitaal via een materialenbank (STUDIO-VO). Andere klassen werken met de digitale methode die onze uitgever verstrekt bij onze wiskunde methode (de 10e editie van Moderne Wiskunde). En de derde digitale methode die we gebruiken zijn materialen die we aanschaffen voor de kleinere 2e groep in de onderbouw: Rekenblokken. Verder zitten wij, José en Rob, in een samenwerkingsverband met acht ander scholen in de regio zodat we ook van ander scholen horen welke materialen gebruikt worden. Daarbij zullen we voor deze negen scholen zelf

materiaal ontwikkelen en ook en representatieve toets 3F. Maar rekenen doe je niet alleen bij rekenen. Natuurlijk ook bij wiskunde. De wiskundesectie heeft ook al besproken hoe en wanneer het rekenmachientje ingezet kan en/of mag worden. En de volgende stap wordt om in overleg met de andere vakken hier ook afspraken over te maken.

Rekengebouw

Het rekengebouw dat elke school dus moet bouwen staat ook bij ons in de steigers. Het fundament, de fundering, is er. Wij, de schoolarchitecten, hebben echter wel een opdracht gekregen waar de opstellers van het programma van eisen, namelijk de overheid, sommige zaken nog wel erg schetsmatig heeft neergezet. Net als wij willen ook veel andere scholen weten hoe de toetsen gaan uitpakken. De pilots die tot nu toe gehouden zijn lieten een wisselend beeld zien. De grootste problemen daarbij zaten bij de 'mindere' rekenaars in havo-3 en havo-4 en in vmbo-3. Zoals we nu inschatten zullen we met boven-

Foto: Marian Kleverkamp

staande materialen en maatregelen het voor elkaar krijgen dat de grootste groep werkers hun rekenvaardigheid voldoende onder de knie krijgen en/of houden. Er zal dan een goed gebouw staan. Aan de ander kant weten we dat het onderhoud voor iedereen ook echt noodzakelijk zal zijn, ook in vwo-5. De rekentoets haal je niet zomaar, je moet je daar op voorbereiden. En uiteindelijk zullen er werkers zijn waarbij de rekentoets een onoverkomelijke hobbel is. En wat dan? Sommigen zijn gebaat bij verandering van studierichting of opleiding, maar anderen zullen hun toekomst(droom) in rook zien opgaan. Niet makkelijk. Maar een uitweg biedt de overheid nog niet.

Diagnostische toetsen

Bijna in elk schooljaar doen we vier diagnostische toetsen om de vorderingen in kaart te brengen. Alleen in vwo-3 en vwo-4 denken we op dit moment om aan twee toetsen genoeg te hebben. De uitslagen van deze toetsen zullen altijd via het cijferportaal en de rapporten gecommuniceerd worden, maar tellen op dit moment nog niet mee in de bevorderingsnormen. Belangrijk is dus om niet alleen op de andere vakken te letten, maar dus ook op de rekenvaardigheid. Het enige vak zonder schoolexamen, maar alleen een eindexamen! Waar je nog op kan zakken ook. Maar elke dag rekenen helpt! Dus voor iedereen: ouders en werkers: geef je op bij www.rekenbeter.nl, dan krijg je elke dag drie opdrachtjes en één doordenker, om in vorm te blijven. We rekenen er op!

José van Hanegem (rekencoördinator) en Rob Wiedemeijer (sectievoorzitter wiskunde)

De beurt is aan... Quen!

Quen, oud werker, jonge medewerker, je studeerde geschiedenis en bestuurskunde, geeft in v3 geschiedenis, bent mentor in v4 en geeft ook maatschappijwetenschappen in v4 t/m v6, wat drijft je?

De werkers natuurlijk. En een brede interesse in onderwijs. Naast mijn werk als docent maatschappijwetenschappen (MAW) heb ik twee jaar gewerkt voor de landelijke koepelorganisatie van lerarenopleiders (VELON). Binnen dit werk leerde ik onderwijs kennen op beleidsmatig niveau. Daarnaast doe ik onderzoek op school naar feedback en leergedrag van docenten. Deze combinatie is fantastisch en de ervaringen neem ik mee in mijn werk als docent. Ik vind MAW geweldig om te geven. De zes maatschappelijke thema's spreken me aan (massamedia, politieke besluitvorming, criminaliteit en rechtsstaat, ontwikkelingssamenwerking, multiculturele samenleving, werk). Daarnaast is het ontzettend interessant om met kinderen te praten over de samenleving. Je werkt binnen MAW met hun mening, naast je verplichte lesstof. De afwisseling hier tussen is erg leuk. Het vak Geschiedenis is mooi vanwege het vertellen en levendig maken van het verleden, maar veel minder afwisselend omdat de feiten en begrippen vastliggen. Bij MAW pas je feiten en begrippen toe op de huidige samenlevingen, waardoor een dynamisch vak ontstaat. De grootste ontdekking was dat leerlingen vaak veel vragen hebben over het functioneren van de Nederlandse samenleving. Leerlingen zien van alles en vangen

nieuws op, maar kunnen dat vaak niet plaatsen. Het onbegrip of gebrek aan referentiekader lijkt tot desinteresse. Als docent probeer ik deze vragen bij hen op te sporen en te beantwoorden. Voor mij is dit de grootste uitdaging, omdat het kinderen veel sterker bij het vak betreft, wat er voor zorgt dat de tijd in het leslokaal voor iedereen veel leuker wordt.

Je hoort wel eens dat werkers, leerlingen geen interesse meer hebben in politieke vraagstukken. Hoe kijk jij daar tegen aan?

Ik merk dat niet. Als je met werkers in gesprek gaat hebben ze echt wel hun

Foto: Eddie Mittendorff

standpunten over dingen. Ze zijn vol in de pubertijd en vaak wel totaal ongenueanceerd in hun meningen en denken soms radicaal. Pubers roepen veel eerder wat zij denken dan volwassenen. Werkers horen bijvoorbeeld een mening van een zeker persoon over asielzoekers en zijn dan misschien negatief over de komst van deze mensen naar Nederland. Zij roepen dat die gelukszoekers moeten oprotten. Als docent leg je vervolgens uit dat er slechts een kleine groep vluchtelingen mag blijven op basis van strenge criteria. Leerlingen schrikken, zij wisten niet dat economische vluch-

Voortgezet
onderwijs

telingen niet welkom zijn en nuanceren hun mening. Anderen blijven bij hun standpunt, maar hebben nu tenminste meer achtergrondkennis. Een dergelijk proces van politieke bewustwording is fantastisch om te zien en leuk om aan bij te dragen.

Het belangrijkste én het moeilijkste, als medewerker MAW, is de hoop een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van jonge mensen tot verstandige volwassenen. Dat zou je burgerschapsvorming kunnen noemen. Je hoopt dat zij leren open staan voor andere meningen, goed hun politieke standpunten overwegen en niet afgaan op vooroordelen. Deze wens komt voort uit mijn eigen bezorgdheid over de Nederlandse samenleving waarin populisme prominent aanwezig is en waarin tolerantie en ruimdenkendheid steeds vaker ontbreken. Ik hoop werkers bij te brengen onbevooroordeeld en open naar de wereld te kijken, met een kritische geest. Als dit effect wordt bereikt bij enkele van mijn werkers zou dit mij gelukkig maken als docent.

Maar het maatschappijwetenschappen heeft toch ook centraal examen?

Zeker. De examenstof biedt ruimte genoeg voor actueel nieuws of interessegebieden van werkers. Interactie tussen werker en medewerker zijn essentieel voor mij. Werkers hebben de mogelijkheid tijdens de les mee te denken en de les mee vorm te geven. Als medewerker tracht je enerzijds de vaste lesstof te behandelen en anderzijds ruimte te geven aan actuele zaken. Improvisatie en flexibiliteit zijn belangrijk. MAW krijgt op deze wijze de meeste waarde voor leerlingen. Het doel van MAW is niet om kinderen alleen begrippen te leren. Het doel is vooral om kinderen meer inzicht te geven in het verloop van maatschappelijke processen en hen te leren kritisch na te denken. De medewerker probeert hen zoveel mogelijk te stimuleren tot

zelfstandige en maatschappelijk bewust denkers. Vrijheid bieden is belangrijk, zodat zij de kans krijgen een eigen beargumenteerde mening te ontwikkelen en zij geen blauwdruk worden van klasgenoten of medewerker.

Dank je, Quen, geen blauwdruk worden van jou als medewerker, wat zou je je werkers willen meegeven?

Beste werkers, wees kritisch over de wereld om je heen, stel vragen, gebruik je verstand en laat je niet te snel leiden door anderen. Op die manier kun je worden én blijven wie je bent. (Met een knipoog naar Kees Boeke).

Opgetekend door Marijn Backer

Is dit het Griftpark?

In juni hebben de werkers uit vwo 5 met Kunst Beeldende Vorming een rondleiding door het Griftpark en de Griftsteede in Utrecht gekregen. Tijdens het bezoek aan het park werd er op verschillende aspecten van het park ingegaan: op het gifverleden, de natuur, maar ook de sociale functie. Afgelopen weken hebben de werkers, die nu in hun eindexamenjaar zitten, een beeldende verwerking gemaakt naar aanleiding van dit bezoek. De werkers konden zelf kiezen met welk materiaal ze wilden werken, en ook het formaat van het canvas werd aan het ontwerp aangepast. Iedereen kon zijn/haar eigen invalshoek kiezen, de één zag de diversiteit van de natuur, de ander de vormgeving van de architectuur of jongeren die aan het skateboarden waren. Het bijzonder van deze tentoonstelling is dan ook de enorme diversiteit, ontstaan aan de hand van één thema: het Griftpark.

Van 30 oktober tot 8 december 2012 zijn deze kunstwerken in de hal van de Griftsteede te bezichtigen. Op dinsdag 6 november om 16.00 uur zal de expositie officieel geopend worden.

Je denkt het park te kennen, maar heb je het zó al eens gezien?

N.B. De hal van Griftstede is vrij toegankelijk (kijk voor openingstijden en verdere informatie op www.utrecht.nl)

Deze expositie is tot stand gekomen in samenwerking met NMC-Griftsteede.

Petra Rook (medewerker team 7)

Mijn ervaringen als olympische sporter

Het meedoen aan de olympische spelen is voor vele jonge sporters een droom. Voor mij was dit eigenlijk geen droom, omdat ik altijd wel realistisch ben en nooit had gedacht dat dat voor mij haalbaar zou zijn.

Bijzondere reis

Zeven jaar geleden veranderde er veel in mijn leven. Ik ging samenwonen, kreeg een leuke invalbaan op de Werkplaats en ik veranderde van trainer. Op dat moment stond ik op het punt te stoppen en mijn maatschappelijke carrière te gaan starten in het onderwijs. Maar toch maakte ik de stap om bij een andere trainer twee keer per week te gaan trainen. Binnen vier jaar was ik goed genoeg om internationaal mee te doen. Het ultieme doel voor een sporter zijn de Olympische Spelen. Dat is het hoogst haalbare en ik kwam daar steeds dichterbij. Pas op mijn 20e begonnen met atletiek en snel voor discuswerpen gekozen, wel laat om echt bij de wereldtop te gaan behoren. Dat wist ik ook al wel snel. Toch lukte het mij wel om mij vrij eenvoudig te plaatsen voor de Spelen en dat met een baan erbij. Maar je echt optimaal voorbereiden op de Spelen lukt niet met een baan, dus heb ik een jaar verlof genomen om alles opzij te kunnen zetten. Het is geweldig om te zien hoe iedereen meeleefde, op school bij werkers en bij medewerkers. Dan besef je wel hoe speciaal het is. Vlak voor dat ik naar Londen ging, ben ik op school uitgezwaaid. Ik kreeg echt kippenvel bij het zien van zoveel werkers en medewerkers die daar voor mij stonden. Dat was het begin van een bijzondere reis voor mij.

Magisch

Het is zo anders dan een Europees of wereldkampioenschap waar ik ook aan deel heb genomen. Dit is heel bijzonder, kleding wordt op maat gemaakt, je krijgt een compleet pakket, alles wordt voor je geregeld. Je komt daar in een geweldig appartementencomplex in een Olympisch dorp, je kan 24 uur per dag eten, je was wordt gedaan, je kan op verschillende plekken trainen. Je leeft dan voor tien dagen in een totaal andere wereld. Toen ik het stadion binnen kwam zaten er 80.000 mensen te kijken. Die komen dan voor atletiek en dan besef je hoe speciaal de Spelen zijn. Overal in de stad word je aangesproken, mensen willen met je op de foto, ze herkennen je kleding. Ik heb daar enorm van genoten, helemaal omdat dit mijn laatste wedstrijd zou zijn. Het doel van voor mij een top 8 positie, maar door een blessure wist ik dat dat niet mogelijk was. Ik heb er alles voor gedaan om zo goed mogelijk te eindigen. Maar achteraf kan ik genieten van de tijd daar en kan ik mijn sportieve prestatie relativeren. Olympische Spelen hebben iets magisch en ik heb dat kunnen meemaken als deelnemer. In Rio zal ik erbij zijn als toeschouwer en hopelijk over 8 jaar weer, maar dan als coach.

Monique Jansen (medewerker team 5)

Voortgezet
onderwijs

Cultuuractiviteiten op De Werkplaats

Op donderdag 27 september 2012 vond de eerste bijeenkomst van dit schooljaar van de Vereniging Cultuurprofiel scholen plaats. Onder de inspirerende leiding van Mark Mieras (wetenschapsjournalist) en Lodewijk Ouwens (werkzaam in cultuureducatie) hebben we gesproken over het manifest cultuureducatie dat in de maak is. De basis hiervan is "Cultuureducatie levert een onmisbare bijdrage aan de ontwikkeling van jonge mensen en is bovendien een voorwaarde voor succesvol leren", en die uitspraak sterkt mij in de overtuiging dat het goed is en blijft cultuureducatie een belangrijke plek te geven in en buiten het curriculum op school. Als de plannen rond het afschaffen van het vak Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV) doorgaan, zal menig jongere in Nederland een zeer belangrijk onderdeel van zijn vorming missen. Op de WP zal altijd aandacht blijven voor kunst en cultuur. Toch vinden wij

het niet verkeerd eens stil te staan bij de opbrengsten van ons cultuuronderwijs. Daarom werken we momenteel samen met het lectoraat Kunsteducatie van de Hogeschool van de Kunsten Utrecht aan een onderzoek naar creativiteitsontwikkeling en de opbrengsten daarvan zijn erg interessant. Ondertussen zijn we dit schooljaar gestart met allerlei activiteiten op het gebied van kunst en cultuur.

Filmfestival

Net als 2 jaar geleden hebben we op de Werkplaats Kindergemeenschap ons eigen filmfestival georganiseerd met de vertoning van Nederlandse films aan alle klassen in de grote zaal, met opdrachten en een nabespreking. Verder organiseerden we een Q&A met oud-werkers van onze school: hoofddocent media en cultuur Jaap Kooijman, documentairemaakster Jascha de Wilde en regisseur Matthijs Geyskes. Daarnaast

zijn er filmpjes vertoond die gemaakt zijn tijdens de workshop van oud-werker Mark van Welzenis. Natuurlijk werd dit afgesloten met de verkiezing van het beste filmpje. In de CKV-les bij Francine kwam oud-werker Robert Jan Westdijk vertellen over zijn films. Ondertussen was de school aangekleed met werk gemaakt tijdens de eerste expressie-uren van dit jaar: geschilderde filmposters door de hele school, portretten op de ramen, paspoppen als model in de hal, een filmset voor het dramalokaal.

Klap op de vuurpijl

Als klap op de vuurpijl hebben drie van onze werkers tijdens het Nationaal Scholieren-Filmfestival in Lelystad op 17 september de 1e prijs gewonnen voor de 1 minuut film door Luka da Silva, Sanne Talmon en Mirte Breumelhof uit V6; twee van hen (want helaas is dit het aantal waar de organisatie de reis voor bekostigt) mogen naar het internationaal filmfestival in Pyrgos (Griekenland), alwaar zij met jongeren uit Europa een filmpje gaan maken, films gaan bekijken en workshops zullen volgen. Twee werkers uit 2F, Daniek en Julie, wonnen in Lelystad de 2e prijs voor fictie, en zij mochten een dag een blik op de set werpen tijdens het Nederlands Filmfestival. De winnaressen van de 1e prijs op het NFFS waren blij verrast, zij hadden tijdens de kunstendag van VWO-5 in juni een filmpje gemaakt en moesten in twee uur tijd filmen en monteren. Ze moesten aan het werk met een aantal vaste gegevens, met

Foto's: Paulina Schulp

bijvoorbeeld de zin: ‘Ik ben toch niet gek’. Ze maakten een intrigerend filmpje en dat werd bekroond.

Gouden Kalveren

Bovendien zijn er drie junior gouden kalveren gewonnen op het Nederlands filmfestival: beste acteur door Ischa Heijnen, beste actrice door Julia Bloemberg en beste film ‘CU There’ door Julia Bloemberg, Rosa Stienstra, Jari Devilee, Dorrit Bueters, Tomas Doornekamp, Florian van Heesbeen en Titus Kervezee. De winnaars van de gouden kalveren hebben meegedaan aan de workshop van het Nederlands Filmfestival, net als 65 andere werkers van de WP en honderden leerlingen van andere scholen. De workshops hebben we schoolbreed aangeboden als vrije keuze en op inschrijving. In Utrecht bij het Utrechtse Centrum voor de Kunsten werden ze aan het werk gezet. Een script moest van tevoren worden bedacht, zodat ze attributen konden meenemen, Francine heeft de werkers voorbereid. In een paar uur tijd moest alles af zijn, filmen inclusief monteren in een middag.

Tijdens een heus gala werden de prijzen uitgereikt door de juryleden, onder andere Reinout Scholten van Aschat (hij won zelf later een gouden kalf voor zijn rol in de Heineken ontvoering), na afloop werden ze geïnterviewd door Robert de Hoog (bekend van onder andere Nova Ze mbla). De winnende acteur en actrice mochten auditie doen voor de nieuwe Nederlandse film Ola’s Universe! Ze vonden het ontzettend leuk om te doen, maar helaas zijn zij niet uitverkoren.

Andere kunst - en cultuuractiviteiten

Francine is met 52 werkers naar de marathon voorstelling Herakles geweest van theatergroep de Appel. Niet voor niets heeft deze theaterhappening de publieksprijs gekregen. Een hele dag ondergedompeld in de wereld van de Griekse mythologie, want de voorstelling gaat

niet alleen over Herakles, maar over veel meer. Ook alles waarmee Herakles in verband kan worden gebracht komt langs. Gelukkig op zo’n manier dat het goed te volgen is en de spanning erin blijft. Prachtig gespeeld en mooi gezongen, wat een geweldig spektakel!

De mensen zorgen voor het drama, de goden vooral voor de humor en het geweld. Niet alleen ontroerend dus, maar ook valt er heel wat te lachen. Al met al een lange maar vooral een zeer bijzondere dag, waar je je geen moment verveelt. Al voor de laatste aflevering was het jammer dat het alweer bijna voorbij was.

Een mooi compliment was ook dat de spelers enthousiast waren over onze werkers. Hugo Maerten wilde wel met ze op de foto en het is niet ondenkbaar dat een enkele Appel-speler naar onze schouwburgvoorstelling komt.

Francine is weer gestart met de voorbereidingen van de nieuwe musical en ook reprise van die van vorig jaar voor de Schouwburgvoorstelling op 4 december 2012. Ook de theaterklas is weer begonnen. Theatergroep DOX heeft daarnaast audities georganiseerd met belangstellende werkers en met een twintigtal werkers uit verschillende leerjaren zijn ze begonnen om een bijzondere voorstelling te maken. Dox biedt kwaliteit en de werkers zullen veel leren en veel plezier hebben en wij ook als we de voorstelling gaan bekijken.

Verder starten dit jaar twee interdisciplinaire projecten met studenten drama, muziek, beeldend van de Hogeschool van de Kunsten. Met de cultuurcoördinatoren van de cultuurprofiel scholen in de naaste omgeving (Amadeus, Oosterlicht, Calscollege en X11 (school voor grafimedia)) zijn we plannen aan het maken voor een gezamenlijke activiteit rond de zomer in het kader van de Vrede van Utrecht. Al met al een bruisende start van het culturele schooljaar. De winnende film-

pjes zijn overigens te vinden op onze website: www.wpkeesboeke.nl

Paulina Schulp (coördinator cultuur)
.....

vervolg van pagina 35

Een school is immers gelukkig nog een gemeenschap van groepen. In iedere groep in die gemeenschap gelden de wetten van de stam. Groepsdynamische processen draaien altijd om de gezondheid van de groep. Een duidelijke eerlijke leraar met kennis van groepsprocessen voorziet in een gezond groepsverlangen. Een school die groepsprocessen begrijpt en honoreert, creëert een klimaat van veiligheid en samenhang. Wie zichzelf kan zijn in een groep heeft de veiligheid waarin hij kan durven groeien, wat de basis is voor leren. Worden wie je bent is dus ook: wie je in de groep bent en waartoe je anderen in staat stelt te zijn. **Worden wie je bent doe je samen.** Leren samenleven begint op school in de groep. *En een ander deel viel in de goede aarde en gaf vrucht. En verklaart de Leraar: het koninkrijk der hemelen is gelijk een mensch die goed zaad zaaide in zijnen akker.* Wat dat betekent volgens onze werkers? (wordt vervolgd)

Marijn Backer

Voortgezet
onderwijs

En te dien dage

Zie een zaaier ging uit om te zaaïen. En als hij zaaide viel een deel van het zaad bij den weg en de vogelen kwamen....

Mattheus 13 verhaalt in een gelijkenis hoe verschillende omstandigheden van invloed zijn op de ‘oogst’ van ons talent. Wie oren heeft om te horen die hore, besluit leraar Jezus zijn les en roept daarbij de profeet Jesaja in herinnering die zeshonderd jaar eerder zegt: met het gehoor zult gij horen en geenszins verstaan en ziende zult gij zien en geenszins bemerken.

Jezus en de drie profeten die onder de verzamelnaam Jesaja spreken doen een beroep op het innerlijk weten van de heilige wetten die een gemeenschap moet eerbiedigen om in harmonie te kunnen leven en weten ook dat hun beroep weerstand oproept, dat er tijden zijn waarin het hart van een volk *dik* is en het de oren en de ogen met opzet dicht heeft gestopt om te voorkomen dat zij kennis zouden kunnen krijgen van wat zij innerlijk al weten en wat nodig is voor gezond samenleven. Ate, de Griekse godin van de verblinding, van het niet meer zien van de juiste verhoudingen, is het begin van de tragedie. Inzicht komt te laat maar leidt tenslotte met veel leed tot loutering.

Zonder de omstandigheden waarin een stammengemeenschap leefde ten tijde van het ontstaan van het Oude en Nieuwe Testament te willen vergelijken met die van ons, ben ik van mening dat het innerlijk weten van de wetten van de stam ook in 2012 nog springlevend is. Wie werk van de hoogleraren Frans de Waal (ethologie) of van Paul Verhaeghe

(psychodiagnostiek) leest heeft kennis kunnen nemen van hun opvatting dat wij diametraal anders dan de individualiserende prestatiedruk van de neoliberale samenleving van ons vraagt, groepsdieren zijn met een sociale identiteit en dat ons (wan)gedrag en ons (on)welbevinden daarmee samenhangt. Wat er gebeurt met een volk dat zijn oren en ogen dicht stopt voor dit feit? In extremo daagt voor hen de Gouden Dageraad. Wij in het westen ondervinden nu de pijnlijke gevolgen van een economische denkwijze die gestoeld op een misbegrepen evolutieleer het individu heeft losgerukt van zijn sociale wortels en door de onderlinge concurrentie de natuurlijke solidariteit heeft aangetast. Zelfs onze christelijke oud-minister van onderwijs liet haar oren liever naar de Marktwerving van Mammon hangen dan de stem van haar Heer te horen. Maar wie het innerlijk weten niet hoort, wordt ziek of maakt ziek. *Nu de sociale verbanden zijn vernietigd en de groep die ons van een identiteit voorzag is verdwenen, zoeken wij wanhopig een alternatief om toch iemand te zijn,* zegt Verhaeghe en wijst dan op de so you think you can x applauscultuur en de like-succesjes op Facebook. *Paradoxaal genoeg toont de egocultuur waarin we leven juist het gebrek aan ego, het ontbreken van de kennis dat we iets of iemand zijn, meent hij. (En een ander deel viel op steenachtige plaatsen waar het niet veel aarde had.)*

Welke ouder kent niet het belang van een fijne groep voor zijn kind, welk kind wijst niet feilloos de docent aan die de wetten

van de groep aan zijn laars lapt en welke leraar had niet eens in zijn loopbaan zo’n heerlijke klas waarin een perfect sociaal evenwicht is en voor iedere klasgenoot een gerespecteerd eigen plekje. Vorig jaar heb ik in klas v3b tijdens een *uurtje cultuurtje* de werkers laten nadenken over groepsgedrag en groeps wetten. Hun gezonde verstand stelde gezamenlijk vast dat een leider (mannelijk/vrouwelijk) aan zijn groep vertrouwen moet schenken, de groepsleden gelijk moet behandelen, hun moed moet inspreken, zich dienstbaar aan de groep moet opstellen, het groepsbelang boven het eigen belang stelt, zijn groepsleden betreft bij alles wat hij doet, moet weten wat hij wil en alles van twee kanten moet kunnen bekijken. Groepsleden op hun beurt gehoorzaam zijn aan de leider, zijn hem trouw, denken mee, mogen een kritisch klankbord zijn, zijn actief, denken vooruit en betonen respect. Groepsleden onderling respecteren elkaar, hebben een goede omgang met elkaar, communiceren eerlijk, steunen en motiveren elkaar, wijzen elkaar op fouten en complimenteren elkaar. Deze kennis is latent in een groep aanwezig en binnen een half uur geactiveerd en gemeengoed. Leaders die deze wetten dus negeren, beschadigen fundamenteel menselijk samenlevingsweefsel en dat zal zich als ‘ziekte’ vertalen of in schoolverband: als demotivatie, onderpresteren, sociale desintegratie, studie-uitval. *(En een ander deel viel in de doornen en de doornen wiesen op en verstikten hetzelfde.)*

vervolg op pagina 34